

משרד החינוך
האגף לתרבות תורנית

מדי חודש בחודשו

עורך: אריה וינברגר

גיליון 149 - ניסן-אייר התשס"ג

חברי המערכת: הרב אליהו אביעד, הרב אריה וינברגר, ד"ר אריה סטריקובסקי, יפעת סלע, מרים סמואל, שמעון עזר, ד"ר עמנואל בן נאה, יהודה קפלן, נירה קרמר

סדר וגרפיקה: שושנה שחר

הוצאה לאור: מחלקת הפרסומים, משרד החינוך

הדפסה: "סקורפיו"

כתובת למכתבים: הרב אריה וינברגר, האגף לתרבות תורנית, משרד החינוך

רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 95464

אתר האינטרנט של האגף לתרבות תורנית: www.education.gov.il/toranit

© כל הזכויות שמורות

נא לשמור על קדושת הגיליון

ירושלים, התשס"ג

תוכן העניינים

5	תאריכים ומאורעות בחודשי ניסן-אייר
13	חידון אתרי מורשת תנ"ך העם והארץ מס' 20
17	חומר עיוני למדריכה - לחג הפסח ולמועדי אייר
20	דינים - מהלכות פסח
23	מנהגי קהילות ישראל מהודו ועד כוש - יהודי איראן (פרס)
28	לוח המודעות מס' 131 - תשבץ פסח
29	מה? מיס!
29	פעולות
31	א. חג הפסח
38	ב. יום העצמאות ויום ירושלים
42	ג. פרשת השבוע
45	חומר עזר
48	קישורים לאתרים ליום הזיכרון ויום העצמאות (בעברית)
50	פתרונות לשאל בנך ויגדך
53	פתרון לתשבץ פסח

(אירועים ואתרים)

חודש ניסן

הקדמה

השנה, חודש ניסן הוא החודש השמיני מחודש תשרי. על פי התורה הוא החודש הראשון לחודשי השנה על פי הכתוב "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם" וכו' (שמות י"ב, ב).

שלושה שמות לחודש זה: ראש חדשים-החדש הראשון, חודש האביב וניסן.

התורה קראתו 'החדש הראשון', כי הוא נמנה תמיד ראשון לכל חודשי השנה, וכן היא קוראת לו 'חדש האביב' מפני שבו הצמח וכל חי פורח ומתחדש ובו ניתן חיים ועושר בעולם; ואילו 'ניסן' הוא השם הבבלי שהעלו ישראל עמם מבבל, ואף הוא על שם האביב נקרא, כי 'ניסן' משורש ניצן, על שם 'הניצנים נראו בארץ'. והחכמים האחרונים מצאו רמז של נוטריקון בשם אביב, ואמרו: אביב - אב י"ב, כלומר, הראש לכל שנים-עשר החודשים.

מזל החודש: טלה, על שם הישה לבית אבות' שציוותה התורה לישראל להביא לקרבן פסח. אכן, גם לפני שנצטוו ישראל לקחת שה לפסח בחודש זה, היו האומות, ובייחוד המצרים, מציינים את תקפו של החודש הזה במזל טלה המצטייר מן הכוכבים המשמשים בחודש זה, לפי שהטלה סימן עשירות הוא ובלשון הקודש נקרא גם 'עשירות' על שם שמעשירות את בעליהן, ובחודש זה מקור הברכה והחיים לכל השנה. בני ישראל שאין לבם הולך אלא אחרי עבודת אלקיהם, נצטוו לקחת אותו ע"ז של המצרים

אדוניהם, השנה, ולשחטו בחודש זה, בעצם תקפו, ולהביאו קרבן לה' בלבד. כי אין עושר ואין חוסן אלא זה שניתן מה' לבדו ולא מזולתו.

1. אירועים

' בניסן - פרשת מצורע - שבת הגדול - השבת שלפני חג הפסח נקראת שבת הגדול על שם ההפטר
שקוראים בשבת זו, המסתיימת בפסוק "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא" (מלאכי ג). ויש אומרים שהשם נקרא על-שם הנס הגדול שאירע לאבותינו במצרים, כשכל אחד ואחד לקח שה כדי להקריב את קרבן הפסח, על אף התנגדות המצרים שיקריבו ישראל את האליל שלהם ומכיון שהנס התרחש בשבת צוינה השבת הזאת לדורות. בשבת זו נוהג רב בית הכנסת לדרוש בהלכות פסח ולקחי החג.

ט"ו-כ"א בניסן - חג הפסח. מציין את המאורע המרכזי בהיסטוריה של עם ישראל - היציאה מעבדות לחירות בדרך לקבלת עול מלכות שמים במעמד הר סיני. המטרה המרכזית של חג הפסח, כפי שציינו חכמי ישראל, היא שמירת האירוע של יציאת מצרים בזיכרון העם, והעברתו לדורות הבאים. המצווה הזאת כתובה בתורה בפסוק: **"והגדת לבנך" (שמות יג: ח), וחכמים קבעו: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".**

פסח תשס"ב (2002) - מבצע חומת מגן. בעקבות הפיגוע הגדול במלון פארק בנתניה בליל הסדר, צה"ל נאלץ לחזור לשטחי הרשות הפלשתינאית כדי לשרש את הקנים של הטרור הערבי. בלחץ נשיא ארצות הברית ומדינות אירופה, ראש ממשלת ישראל הורה לצה"ל לסגת מהערם הערביות שנכבשו מחדש, אבל משהחל שוב גל הפיגועים נגד אזרחי ישראל, הבינו האמריקאים והאירופאים שפני הרשות הפלשתינאית אינם לשלום והיא אינה מסוגלת להפסיק את הפיגועים, ואישרו כניסת צה"ל לכל אזורי הרשות כדי למגר את מקורות הטרור "בדרך נחושה", ומאז צה"ל עדיין שם.

ט"ז בניסן - תחילת ספירת העומר. ממוצאי יום א' של פסח ועד ערב חג השבועות, סופרים בכל ערב לאחר תפילת ערבית את הימים ואת השבועות שעברו, על פי הנאמר בויקרא כג: טו: **"וספרתם לכם ממחרת השבת... שבע שבתות תמימות תהיינה".** הספירה מבטאת את ההשתוקקות לקראת חג מתן תורה במשך 49 יום. השם ספירת העומר נובע מכך, שהתחלת הספירה היא ביום שבו היו מקריבים - בזמן שבית המקדש היה קיים - את קרבן "עומר התנופה", שהוא קרבן מנחה משעורים, מהתבואה החדשה שנקצרה בליל שישה עשר בניסן. בימי ספירת העומר נוהגים בקצת מנהגי אבילות (אין מתחתנים, אין לובשים בגד חדש, אין מסתפרים ועוד) - זכר ל-24 אלף תלמידיו של רבי עקיבא שמתו במגיפה בזמן ספירת העומר, על שלא נהגו כבוד זה בזה.

(על פי "כי הם חיינו", הרב שלום דב וולפא)

כ"ז בניסן - יום הזיכרון לשואה ולגבורה.

מדינת ישראל קבעה מועדים בלוח השנה העברי לזכר השואה. הרבנות הראשית קבעה את יום עשרה בטבת ל"יום הקדיש הכללי" - יום זיכרון לקרבנות השואה שיום מותם ומקום קבורתם לא נודע. בשנת 1950 נקבע על-ידי הכנסת יום כ"ז בניסן כיום הזיכרון לשואה ולגבורה. ביום

זה הסתיים בשנת 1943 מרד גיטו ורשה, שהיה לסמל לגבורה ולהתקוממות היהודית בתקופת האימים של השואה.

חודש אייר

הקדמה

אייר הוא החודש השמיני מחודש תשרי (השנה הוא החודש התשיעי) והחודש השני מחודש ניסן.

"אני ד' רופאך" ... (שמות א: כו)

במקרא נקרא חודש אייר בשם זיו ובהווי החיים והתפילות אייר. השם בא מאכדית ופירושו זיו, אור. הוא בא להדגיש את האור המיוחד שישנו בעולם בחודש זה, הבא אחרי חודשי החורף הקודרים כחודש השני של האביב.

המסורת היהודית מייחסת סגולות חשובות לאור של חודש אייר כמרא את הגוף ואת הנפש. כפי שזה רמוז בראשי תיבות של השם אייר "אני ד' רופאך" וכותבים את השם אייר בשתי יודין - אייר להדגיש שהריפוי מתייחס לגוף ולנפש. והסגולה הזאת אף-על-פי שהיא עונתית וקשורה לטבע השנה, באה לו לחודש מכוח הגאולה של יציאת מצרים שבו ריפא הקב"ה את ישראל ממחלות הגוף והנפש שחלו בהם בעבודה במצרים. חז"ל מספרים שכשיצאו בני ישראל ממצרים היו חולים ובעלי מומים בגוף ובנפש, סומין וחיגרים וחרשים, ואף הרגישו את עצמם כעבדים לפרעה, אמר הקב"ה התורה כולה שלמות שנאמר "תורת ד' תמימה..." אתן אותה לבעלי מומין! הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה וריפא את בני ישראל מהמומים שלהם ואחר כך הביאם בחודש סיון למתן תורה.

מזל החודש: שור. הוא מסמל את השור החורש את השדות, כפי שנאמר "ורב תבואות בכח שור" (משלי, יד, ד) והוא גם מזכיר את העלאת הביכורים, שהשור החורש התבלט בה באופן מיוחד.

על-פי "הגאולה בסוד חודשי השנה", ד"ר ש. ז. כהנא

1. אירועים

ד' באייר - **יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל**. יום הזיכרון נקבע כדי לזכור ולהזכיר את קרבנם וגבורתם של לוחמי מערכות ישראל אשר מסרו את נפשם על תקומת העם והארץ. האומה כולה ניצבת ומכבדת את זכר בניה הגיבורים שמסרו נפשם על תקומתה. המעבר מיום הזיכרון ליום העצמאות הוא מאוד חד - מתוגה לשמחה - אך קבעו את ההצמדה בין המועדים הללו כדי לציין את הקשר האמיץ בין קרבנם של הלוחמים לבין הקמת המדינה.

ה' באייר - יום העצמאות למדינת ישראל. ביום ה' באייר תש"ח (1948) החליטה מועצת העם "על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל - היא מדינת ישראל". יום זה הוא עדות חיה לתוקפה של הברית האלוקית, המקשרת בין עם ישראל לארצו. רוח תחיה לאומית סחפה את יהדות העולם בעקבות הקמת המדינה, אשר הזינה וחזקה את האמונה בברית שכרת אלוקים עם העם היהודי להיות ממלכת כוהנים וגוי קדוש. לפני הקמת המדינה המצב בארץ הכתיב עליות בלתי חוקיות ומבצעי העפלה נועזים. ארגוני המחתרת ניסו, כל אחד בדרכו, לשחרר את הארץ משלטון הבריטים. בי"ז בכסלו תש"ז (29 בנובמבר) נתקבלה בעצרת האומות המאוחדות החלטה על הקמת מדינה יהודית ריבונית. בעקבות ההחלטה, גאה גל של התלהבות והתעוררות בקרב יהודי הארץ והעולם. הערבים פתחו במאבק מזוין נגד החלטת האו"ם, במעשי רצח ובהתנפלויות על ערים ויישובים אחרים. ביום ה' באייר תש"ח, בשעות אחה"צ של יום השישי, התכנסו מנהיגי היישוב, חברי מועצת העם, והכריזו על הקמת מדינת ישראל. בלילה שלאחר מכן פרצה מלחמת השחרור בין כל צבאות ערב לבין היישוב היהודי. בתום חודשי המלחמה נחתמו הסכמי שביתת הנשק עם צבאות ערב וכך נקנתה עצמאות מדינתנו בדם רב. לכן נושק יום הזיכרון לחללי צה"ל ליום העצמאות. שמחה וצער משמשים בערבוביה; כי אין שמחה בלא עצב, ואין עצמאות וריבונות בלא הקרבה יומיומית למען חייה של המדינה. הרבנות הראשית לישראל קבעה תקנות ברוח ימים אלה; בתחושה, כי "ארץ ישראל נקנית בייסוריך", ולעומת זה ש"מדינת ישראל היא ראשית צמיחת גאולתנו".

(על פי "במעגלי החיים", הרב יונה מצגר, נחום לנגנטל)

י"ד באייר - פסח שני. מי שלא יכול היה להקריב את קרבן הפסח בבית המקדש בערב פסח, היה מביא את הפסח בי"ד באייר, והיה לו אז יום שמחה. ולכן אין אומרים תחנון בתפילה ביום זה. יש הנוהגים לאכול ביום זה מצה שנשארה מפסח, לזכר קרבן הפסח שנאכל עם המצות. מועד זה של פסח שני, ניתן לבני ישראל בשנה השנייה ליציאת מצרים. הקב"ה ציווה אז שבני ישראל יקריבו את הפסח במועדו (אף-על-פי שבני ישראל היו עדיין במדבר), אולם נמצאו אנשים שהיו טמאים ולא יכלו להקריב הפסח, הם ביקשו שתינתן להם הזדמנות נוספת להקרבת הפסח. כשראה ה' שהם משתוקקים לזה בכל ליבם, נתן להם מועד שני לתקן את מה שחיסרו בי"ד בניסן.

י"ח באייר - ל"ג בעומר. לפי המסורת בל"ג בעומר נפסקה פטירתם של עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה. לפי ההלכה אין אומרים בו "תחנון", אין מתענים בו, פרט לחתן ביום חופתו, ונישאים בו (מנהג הספרדים להינשא למחרת בל"ג בעומר).

בישראל הוא חג הגבורה. לפי דעה אחת פרץ בו מרד בר-כוכבא ולפי דעה אחרת נחל בו בר-כוכבא ניצחון מסוים במלחמתו ברומאים. בתפוצות ישראל נהגו המלמד ותלמידיו, וכן בני נוער, לצאת ביום זה לשדה, למרחבים, לשחק בחץ וקשת, מנהג המזכיר את מרד בר-כוכבא, שלמרות שנכשל נטע את רוח הגבורה בישראל לדורות ואת ההכרה ללמד בני ישראל חץ וקשת.

ניתנו טעמים נוספים לייחודו של יום ל"ג בעומר. באותו יום החל המן לרדת לבני ישראל במדבר, בו ביום יצאו רשב"י ובנו אלעזר מן המערה. בל"ג בעומר הוסמכו בידי רבי עקיבא, רבי שמעון בר יוחאי וארבעת חבריו בעת שהסמיכה היתה אסורה. באותו יום היה גילוי סודות התורה בידי רשב"י. יש אומרים שביום ל"ג בעומר נישא רשב"י. לראשונה נמצא בקבלת האר"י שרשב"י נפטר ביום זה ולפיכך נקבע בספר "חמדת ימים" ללמוד לזכרו. על-פיו נערך תיקון מיוחד ללימוד בלילה וביום. מראשית המאה התשע-עשרה נהגו הספרדים בצפת להוליך למירוון, בערב ל"ג בעומר, ספר תורה בשירה וריקודים תחת חופה מקושטת. כיום, בנוסף לעלייה לקברו של רשב"י, נוהגים בני נוער ברחבי הארץ להדליק מדורות ולבלות סביבן בשירה ובריקודים.

כ"ו באייר תשכ"ז (1967) - פרצה מלחמת ששת הימים. במשך עשר שנים מאז מבצע קדש

(1956) נמשכו התקפות הפדאיון (מחבלים) על יישובים בארץ. גברו האיומים של הערבים להשמיד את ישראל. באביב תשכ"ז (1967) הורחק - לפי דרישת מצרים - כוח החירום של האו"ם מרצועת עזה, מסיני ומשארם א-שייך, שם הוצב מאז מבצע קדש. מצרים סגרה את תעלת סואץ ואת מיצרי טיראן לספינות ישראליות, ובכך נחסם המוצא הישראלי היחיד למזרח, ששם היו מקורות הנפט העיקריים שלה. ישראל נכנסה לכוננות וערכה גיוס מקיף. הוקמה ממשלת ליכוד לאומי.

עם פרוץ המלחמה, שנמשכה שישה ימים בלבד, חילות השריון, הרגלים והצנחנים פרצו את המערך המצרי, הגיעו עד תעלת סואץ ושחררו את מצרי טיראן ושארם א-שייך. על אף אזהרות ישראל, הצטרפה ירדן למערכה וירושלים הופגזה. כוחות ישראליים שחררו את ירושלים המזרחית מידי הירדנים, את העיר העתיקה - כולל הכותל המערבי והר הבית - ואת יהודה ושומרון, והגיעו עד הירדן. בצפון נכבשה רמת הגולן עד למעבר קוניטרה. כשנסתיימה המלחמה ב-10 ביוני שלטה ישראל בכל ארץ-ישראל המערבית, במרחבי סיני וברצועת עזה.

כ"ח באייר תשכ"ז (1967) - יום ירושלים. שיאה של מלחמת ששת הימים בשנת תשכ"ז היה ביום

ג', כ"ח באייר, כאשר חדרו כוחות צה"ל לעיר העתיקה, אשר היתה בידי ירדן 19 שנה,

ושחררו את הר הבית ואת הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו. יום שחרור ירושלים, נקבע לדורות כ"יום ירושלים". מועצת הרבנות הראשית קבעה כי יש לומר קטעי תפילה מיוחדים, ואת תפילת ה"הלל". נוהגים ביום זה לעלות לירושלים ולחגוג ליד הכותל המערבי, כביטוי של תקווה לקיבוץ כל נדחי ישראל ולגאולה השלמה, וכאות הזדהות עם בירת ישראל.

2. אתרים

ה' באייר תשנ"ט (1999) - עלה לקרקע היישוב סנסנה.

היישוב סנסנה ממוקם בדרום הר חברון (הר נגב יהודה), על הקו הירוק בגובה של 529 מטר בקצהו הצפוני של יער להב. הוא שוכן על הר סנסנה ומכאן שמו. ראשיתו בשנת 1988 בהיאחזות נח"ל.

הר סנסנה הוא גבעה בולטת בגבול הר חברון ובקעת באר-שבע. בקצה הדרום-מערבי של קמר הר חברון.

הגבעה וסביבתה מכוסים חורש נטוע של אורנים ועל פניה עוברת דרך הפטרולים הישנה של גבול ישראל-ירדן.

מקור השם "סנסנה" ברשימת ערי הנחלה של שבט יהודה, כפי שכתוב ביהושע טו, ל: "וצקלג ומדמנה וסנסנה".

כ-2 ק"מ מדרום להר סנסנה נמצאת חורבת סנסנה ובה שרידי מבנים, בורות, מערות וחרסים מתקופת המלוכה והתקופה הצלבנית.

באזור נמצא גם נחל סנסנה שהוא יובל של הר חברון ואורכו כ-8 ק"מ. הנחל יורד מן הכפר רמאדין שבדרום-מערב הר חברון, אל בקעת באר-שבע ממערב לצומת שוקת ושם מתחבר אל נחל חברון.

סמל היישוב לקוח מפסוק בשיר השירים ז, ט: "אמרתי אעלה בתמר, אוחזה בסנסיניו..." והם דרשו "סנסנה" כדוגמת העלייה בתמ"ר - עליית התימנים בשנת תרמ"ב, כדרך ושיטת חיים, אם ברצונך לעלות מעלה, עלה!

המתישבים רצו ליישב את הדרום, הרחק מהעיר הסואנת, הם ראו את עצמם כממשיכים היסטוריה רבת-שנים של עם ישראל ותורתו, ומתוך ראיית הצורך בהמשך עיצוב דמותה ההולכת ונבנית של מדינת ישראל, בתחומי חינוך, חברה, ביטחון וכלכלה. ומתוך ראיית הצורך להידברות אמיתית בין איש לרעהו, הם הקימו את היישוב לא רחוק מכפר בדואי, מול הגבול.

במקום הוקמו פעוטון וגן לילדי היישוב ובית מדרש שמפתח תכנית לימודים בתחום המנהיגות הישראלית בהתאם לתפיסת העולם של אנשי היישוב.

סנסנה מרימה את הלפיד של הציונות הדתית, מתוך אמונה בצדקת דרכה המוארת באורו של הרואה הגדול - הראי"ה קוק זצ"ל. על אף המשברים בזמננו, אנשי היישוב מאמינים בתנופה ובהתחדשות העשייה של תורה ושל התיישבות מתוך אהבת העם והארץ.

היישוב מעורב בפעילות חברתית ענפה מסוגים שונים. הוקמה בו קרן צדקה: אחת לחודש נרכשים מזון וציוד המחולקים על-ידי התושבים למשפחות בבאר-שבע.

בפורים נסעו החברים לבאר-שבע לחלק משלוח מנות ולשמח את התושבים. בפסח יארחו עולים לסדר, וכן בהזדמנויות שונות.

באלול תשס"ג עומדת להיפתח בער"ה, ישיבת "סנה סיני" בראשות הרב אילן ציפורי ובנשיאות הרב שלמה אבינר.

במסגרת הישיבה תופעלנה שתי תכניות לימוד - תכנית עיונית-הלכתית ובית מדרש לבוגרי צבא.

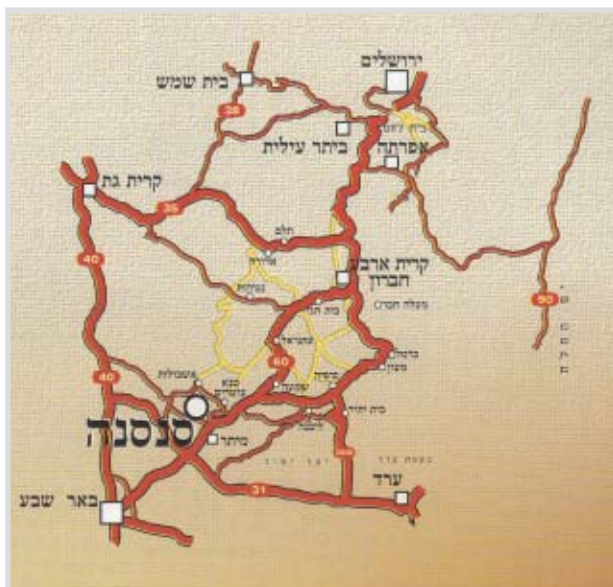
במקום כוונות לפתח תיירות ולהקים מוקדי "תעשייה שקטה" בתחומי האלקטרוניקה והמחשבים.

סנסנה מתכוונת לבניית מבני הקבע ומיועדת לגדול עד ל-250 משפחות, כדי להישאר יישוב קטן, בו כל אחד מכיר את חברו.

לפרטים על הישיבה ניתן לפנות לאלעד אופיר - 058-444623.

לפרטים על היישוב ניתן לפנות לניר - 058-444677.

הובא על-ידי חנה תובל

מפת האזור

אתרים למבקר באזור

יער יתיר

כאשר הכריז ד"ר יוסף וייץ ב-1964 שביתר "יקום אחד היערות הגדולים בארץ", רבים ראו בו תמהוני, כי המקום עומד בשולי המדבר, דרומית לחברון. כשהושלמה המלאכה, הפך היער לגדול ביערות הארץ. הוא משתרע על 30,000 דונם ובו יותר מ-4,000,000 עצים - משר אליו חוקרים מכל העולם. אלה באו לראות את יער הפלא הזה, שבו הצלילו יערני קק"ל לגדל לא רק אורן ירושלמי ועצי ברוש, שיטה, אשל ואלה, אלא גם עצי פרי - שקד, גפן, תמר, אלת בוטנה (פיסטוק), אגוז מלך, אפרסק ואף שזיף אירופי שגידולו דורש אוויר יבש וקר. היום מתפתחת צמחיה עשבונית בצל היער. משום כך בחורף פורח היער בשלל צבעים, ונוצר מרעה לעדרי הצאן באזור.

יער להב

יער להב הוא אי ירוק גדול ובולט מאוד בתוך סביבה צחיחה, שהצמחייה הטבעית שבה מועטת ומורכבת לרוב מבני שיח מדבריים נמוכים. אין פלא שהיער מושך אליו רבים מתושבי הסביבה, הבאים לנפוש בחניוני קק"ל הפזורים בו ולסייר באתריו. נזכיר כאן רק שלושה. הראשון: מרכז ג'ו אלון - מרכז לימודי המוקדש לתרבות הבדווית. המוזיאון מגיש לא רק מופע אור קולי מרתק - אלא גם קפה שחור, "גזעי". במוזיאון תצפית נוף ותערוכה על קק"ל. השני: חורבת רימון - שרידי עין רימון, יישוב ובו שרידי בית כנסת מימי בית שני. תושביו נאחזו באדמת הארץ ולא עזבו אותה, גם בימי גלות בבל. והשלישי: חורבת זעק - גבעה שבתור תוכה מצויה מערכת מחילות מיסתור, שנחצבו כנראה בידי משתתפי מרד בר כוכבא. המחילות מקשרות בין מערה לאולמות תת-קרקעיים שונים.

על-פי "חידון ירוק - עצים ויערות בטבע הארץ ובמקורות ישראל",

קרן קיימת לישראל, האגף לחינוך ולנוער

ד"ר עמנואל בן-נאה

נא לזהות את האישים והמושגים הקשורים, ישירות או בעקיפין, לחודשים ניסן-אייר המרומזים בכל השאלות/החידות הבאות, לכתוב משפט או שניים על חשיבותם ולשלוח למערכת עד סוף חודש אייר. יזכה בפרס המצליח לפתור 18 מתוך 20 החידות.

חידון לחג הפסח

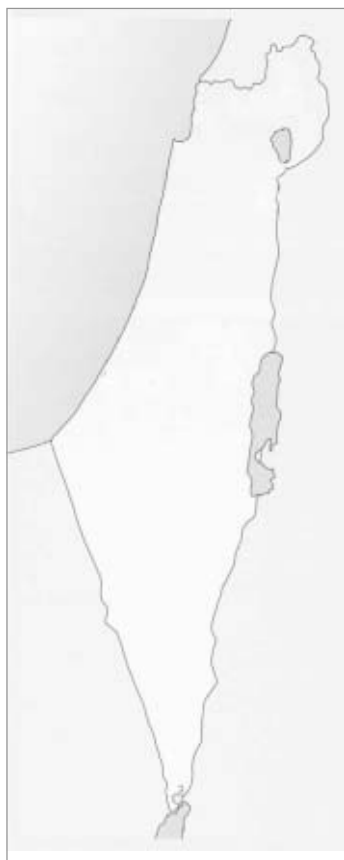
זוכרים? והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי... והבאתי. ובכן, יש אירועים ויש מקומות שבהם זכר לאחת או שתיים מן הפעולות דלעיל. אנא הושיעו נא!

1 עם גלי הים, על אף מצבי החלשלוש, התגברתי, אבל גל אחד גדול של שינאה בריטית מרוכזת הדפני לצרפת ואפילו לגרמניה. שמי אמור היה להזכיר אירוע דומה, וכל זה קרה, לנוכח פני עולם משתאה, בקיץ לפני 55 שנה.

2 אנו באנו ארצה מהמדבר הגדול, אשר בו נולד האיסלאם. אנו ונשב בשרון לפני כשלוש וחמישים שנה, ובשמנו שילבנו מקום מוצאנו ואחת מן הפעולות שצוינו לעיל.

3 ואילו אנו באנו ממרכז אירופה כחמש עשרה שנה לפני שכנינו הנ"ל. הצרות הבריחוני, ויבואו עולים מהגלות דלעיל. אתם מתעניינים באויב העיראקי?! כן, הוא לחם באזור הזה. שמי הוא בן מילה אחת ממשפחת הלשוונות שבכותרת.

4 ביד חזקה ובזרוע נטויה. את ידו החזקה של הפולש המצרי פצענו בדרכו ללב ארצנו, שהרי נושאים אנו בשמנו לחימה עקשנית שפרצה בחודש הזה לפני שישים שנה בגלות פולין, ואת שם אחד מיוזמיה.

מפולין לפינלנד. אמנם כן, פורמלית אין אנו 'בני ברית', אבל אהבת עם ישראל וארץ ישראל דחפנונו הנה. בשם יישובנו תזכורת לאותם ימים שחורים שבהם נלקחו למוות שמונה יהודים ממולדתנו.

ועוד שם הכלול במכנה המשותף המרומז בפסוק שלמעלה. סמוכים מאוד אנו לקלקיליה, שמנו מזכיר לכל את החלוצה שעלתה מהונגריה, חזרה וירדה ממרומים להונגריה וניצבה אל מול כיתת יורים בעיניים גלויות. התזכרוה?

יש עוד שלושה יישובים לפחות ברחבי הארץ הקטנה שלנו שמכנה משותף להם על שלושת הדלעילים. מי מכיר, מי יודע?

בספר ויקרא, פרק כ"ג, פסוק 14 כתוב מה שכתוב. הנה נחפש נא יישובים בארצנו שמצויים באותו פסוק! מוכנים? הראשון מצוי בסמוך לקרתא דשופריא, וגילו מופלג, מקום הולדתו של ה'אדמוני עם יפה עיניים'.

השני, סלחו לנו, אבל עובדה, גם הוא פרי אהבת גויים לארץ. הם באו מהארץ שגרמה לטבח בעמנו. היישוב שהקימו זהה לשם היישוב הקודם שבשאלה הקודמת והוקם על ידם בסמוך לטבעון לפני כ-100 שנה.

ולרכיב שני באותו פסוק מ'ויקרא'. הרבה הרבה אנשים מכירים אותי מסביבות חיפה שם קרוי אני...

האם יש מי שיודע שיש יישוב באותו שם במקום אחר בארץ. התוכלו לציין היכן הוא מצוי?

גם אני רוצה להיכנס למועדון הנושא שם זה. אני אכן נושא שם זה, אני קיבוץ, הסמוך לשפת הים בצפון ובשמי יש תוספת לשם הנזכר שהיא חלק חשוב בראש.

ומה לחודש אייר?

הכל נשאר במשפחה...

שם קצר ויפה היה לי
ובביטחה, בצפון, על פלגי מים ישבתי,
ויבואו בני שבט _____ ויפגשוני
ואפילו משמי שדדוני
ומאז ועד היום קראוני _____
אותו שם ישן וטוב
טמון באותיות שמה של העיר, שחרבה בחודש
שמזלו הוא שם נרדף לשמי _____

הדין מחייב 'על פי שניים עדים'.
ויבוא העד השני ויאמר:
זו העיר מצויה בגבול נחלת השבט
שאני סמלו? _____

הוי אריאל אריאל... והציקותי לאריאל
ואכן, נפלתי וגם קמתי
בין אויבים ובין אוהבים שוסעתי
והנה... בשער הקשור בשמי _____
נכנס מפקד - משחרר הקשור בשמי _____
ועתה הגידו לי אתם!!
האם לומר או לא לומר הלל?!

ומעניין לעניין באותו עניין.
רבים-רבים תרמו חלקם
כדי שאראה אור עולם.
כי הנה החושך כיסה ארץ,
והם ידעו גם ידעו כי 'ועליך יזרח ה'
ידעו וניסו להקדים את הזריחה
יש ששמים המלא ידוע
ויש שכינוים היה סיתרה להם.
כשהכינוי בא ממילים הקשורות במשפחה...

הם עזבו ממש-ממש את עיר הקודש.
היה ירוק, זה נכון.

והיתה גם קדחת וזה כואב!
הם היו ההתחלה שילדה את הבאות
ולכן כינויה הוא _____

הוא אמנם, חשב שאין צורך בצ'רטר
כי המעשה כאן חשוב - גם חשוב.
תרם, יותר מכולם ביחד, דמים מרובים
וגם את לבו.

דרש בתוקף להישאר אלמוני ולכן כינויו _____

עלה מן הגולה, פנה לחקלאות
תפס מנהיגות, קנה את עולמו בפרשת
הדרכים של האומה, בקול החד פסק: כן, להכריז!

התלבטה לה ה"הגנה": הבלגה או תגובה?
נקרע הקרע, והוא, ששמו הפרטי כשם קודמו,
פרש והנהיג, נאסר ושחרר,
כדי לשרוף נפט בעיראק...
טייסים גרמניים שמו קץ לחייו.

כינויו המחתרתי היה _____ (=אלה כנענית).

הכתובת למשלוח התשובות:

מערכת "מדי חודש בחודשו"

האגף לתרבות תורנית

משרד החינוך

רח' כנפי נשרים 22

ירושלים 95464

או באמצעות הדואר האלקטרוני: tarbut-toranit@education.gov.il

פתרונות לחידון אתרי מורשת תנ"ך העם והארץ מס' 19 יופיעו בחוברת הבאה

לחג הפסח ולמועדי אייר

1. עבדות והזמן

בפרשת בא מופיעה המצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל: "החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה" (שמות י"ב, ב). בפסוק הזה, על פי חכמינו, מורה הקב"ה לבני ישראל להסדיר את לוח השנה שלהם: מה יהיה החודש הראשון, ואיך יש לקבוע את ראשי החודשים ולקדשם.

דבר ה' אל ישראל פותח דווקא במצווה הזו, הקובעת איך יש לקדש את הזמן. מדוע? ייתכן שהתשובה גלומה באופיו המיוחד של הזמן. אנו חיים במסגרת של זמן ומרחב, אך במרחב אנו יכולים לשלוט: אנחנו מחליטים לאן ללכת ואיפה להיות. אדם יכול להסתגר בחדר השינה שלו, או לנסוע לגיונגל, ואפילו לקוטב הצפוני, אם לא לירח. אבל בזמן אין לנו שליטה: הוא עובר וזורם, בלי שנוכל לעצור, להאט או לזרז אותו. לכן יש חשיבות מיוחדת למצווה המדברת על קביעת הזמנים. קידוש החודש נותן לבני ישראל תחושה של שליטה על הזמן. דיברנו לעיל על החשיבות של היכולת למדוד את הזמן, לתת לו גבול וקצבה. את הזמן האובייקטיבי אין בכוחנו לעצור, אלא רק למדוד; אך יש בידינו ליצור את זמננו-שלנו, את הזמן של התודעה. ההלכה קובעת כי החודש נקבע לא לפי מהלך גרמי השמיים, אלא לפי הכרעתו של בית הדין. אם לא הספיק בית הדין לקדש את החודש, הוא יידחה ביום. מצוות קביעת הזמנים נותנות ביד ישראל כוח לשלוט בזמן, ולא להשתעבד לו. לעם של עבדים, הנמלט עכשיו משעבוד אכזרי ומנוון, ההכרה הזו חשובה במיוחד: בני ישראל צריכים להתרגל לחיות בעולם כבני חורין, ולא כעבדים מושפלים. השליטה בזמן היא מפתח לחיים כאלו.

התורה אינה מסתפקת בקביעת הזמנים, אלא גם יוצקת בהם תוכן ומשמעות. מיד לאחר מצוות קידוש החודש ניתן לישראל הציווי על עשיית הפסח וחג המצות. מצוות החג קוטעות פיסת זמן מהרצף האינסופי, ונוסכות בה טעם מיוחד: הימים הללו הם ימי חג המצות, זכר ליציאת מצרים. עם עבדים מדוכא חוגג את חירותו הכפולה: את חירותו ממשעבדיו המרושעים, ואת חירותו משלטון הדיכוי העיוור של הזמן.

על-פי הרב חיים נבון

2. סיפור על ארבעה

זהו סיפור על ארבעה, לא פוזות, ולא יותר
על כל אזור מזהם ניתן רבות לספר:

השני - גם זוכם, אך ידוע לרוב ככופר

כי על התזכמות והצקה אינו מוותר.
גוהג כאילו התעניין ומועלה קושיות
אך בעצם הוא כלל לא מצפה לתשובות

האזור - תלמיד זוכם ואוהב ללמוד

הוא שואף תמיד להבין עוד ועוד
בכיתה מתבלט בידיעותיו הרבות
ולעולם אינו מוהסס לשאול שאלות.

והרביעי - האזורן, שהוא לא פוזות זוכיב

את ידיעותיו אינו מעוניין להרוזיב.
אינו יודע לשאול ולכן לא זוקר
ואם לא יסייעו לו - בטיפשותו יישאר.

השלישי - זה התם, השואל שאלות פשוטות

מבקש להבין, ודברים זודשים לגלות.
לרמה גבוהה להגיע, אינו מייזול
מסתפק במעט שבבין ומכר מתפעל.

סך הכל ארבעה, וכל כך לא דומים
ובכל מקום הם תמיד נוכוזים.
כאזים במשפחה ממוצעת, בבית רגיל,
כתלמידים בכיתה המוכרת - בכל גיל!!

כל הזברה בכל דור היא אותה הגברת
עם שינויים קלים ואדרת אזורת.
כגד ארבעה סוגים דיברה תורתנו
הם קיימים מיציאת מצרים ועד ימינו.
נתבקשנו לזנכם ואת ההגדה לספר
ולשם כך כל בן מקבל יזוס אזור.

3. נעלה ונתעלה בירושלים

"הר הבית בידינו" ... אני חוזר ...

"תקיעת שופר ... שהחיינו" ... הקולות מהדהדים ... מאז ...

ראינו את ישראל במלחמתה... ראינו בעיר העתיקה מיד עם השחרור צנחנים קשוחים, מפזרות ישראל, מתפללים ובוכים, פעם ראשונה בחייהם.

ראינום אחוזי התלהבות קולקטיבית, עתיקה, נושקים לאבני הכותל המחוברות זו לזו..

בעת ההיא, קשרו וגישרו כמו חלום על פני 2000 שנה ומחברים ומחיים את הקשר עם האגדה, המסורת ונצח ישראל.

אל תאמרו, כי פעלו מדחף ושאיפה לכוחניות וחומריות.

את שאיפתם שאבו מעברם הרוחני. חוויה מיסטית מופלאה.

אז, גם הלא מאמינים נסחפו בדיבור ובמעשה מחוץ לתחומם, התלהבו מעומק נפשם, רחוקים מהוויות היום-יום.

הרמטכ"ל דאז, יצחק רבין ז"ל, לא התבייש להודות שטרם תפס מה חוללו אנשיו, כמו רוב הלוחמים נתפס גם הוא לאמונה בנסים.

שעה מיוחדת ומופלאה!

ליקט שמעון עזר

4. רוחה וריחה של ירושלים (אגדה)

רבי חנינא יגל היה רב ובעל מופת במרוקו. הוא אהב מאוד את עיר הקודש ירושלים והתגעגע אליה. מכיון שלא היה יכול לנסוע לירושלים בעצמו, קיבץ שנה תמימה כסף ונתנו לאביו כדי שייסע לשם.

בא אביו לירושלים ושהה בה זמן קצר, אך לא יכול היה להתרגל והחליט לחזור למרוקו.

בשובו סיפר לבנו מדוע עזב את עיר הקודש. הצטער על כך רבי חנינא ואמר: "חבל מאוד, אבא, לא האקלים הוא שלא התאים לך שם, אלא שלא הריחות את ריחה של ירושלים, כי ירושלים ליבא בעי - ירושלים זקוקה ללב; אילו היית מדביק את רוחך לריחה של ירושלים, היית מתבשם מבשמיה של עיר הקודש".

נכנסו דברי רבי חנינא ללבו של האב. עוד באותה שנה הוא חזר לירושלים ושהה בה כל ימי חייו.

מתוך "שבעים סיור וסיפור מפי יהודי מרוקו", בעריכת דב נוי

▪ נסו להסביר את דברי רבי חנינא לאביו בשובו מירושלים כיצד הוא שכנע את האב לחזור לירושלים?

מהלכות פסח

בדיקת חמץ

בודקים את החמץ בליל י"ד בניסן לאור הנר. לפני הבדיקה מברכים "על ביעור חמץ". בודקים לאור הנר בחורים ובסדקים ובכל מקום שיש חשש שהוכנס בו חמץ. לאחר הבדיקה אומרים "כל שאור וחמץ שיש ברשותי שלא ראיתיו ושלא ביערתיו, יבוטל ויהיה כעפר הארץ" (תרגום מלשון כל חמירא וכו').

בשחרית מקדימים להתפלל, אוכלים חמץ עד ד' שעות זמניות ושורפים החמץ עד סוף שעה חמישית, שאז צריך להיות החמץ מבוער ומבוטל. מיד לאחר השריפה יבטל החמץ.

תענית הבכורות (י"ד בניסן)

בערב פסח כל בכור חייב לצום לזכר הינצלם של בכורי בני-ישראל במכת בכורות במצרים, ונהגו להקל ולהדר לאחר סעודת מצווה (כגון סיום מסכת), ולאכול מן הסעודה.

עיקר מצוות ליל הסדר

לחוות את היציאה ממצרים על-ידי:

- א. **סיפור יציאת מצרים** - מצוות עשה היא לספר בליל הסדר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.
- ב. **אכילת מצה** - כדי לזכור שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ בשעת יציאת מצרים.
- ג. **אכילת מרור** - כדי לזכור שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים.
- ד. **שתיית ארבע כוסות** - כנגד ד' לשונות של גאולה (והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי).
- ה. **אכילת קרבן פסח** (בזמן המקדש). בימינו **אוכלים את האפיקומן** לזכרו.

תפילות מיוחדות בפסח

ביום א' של פסח גומרים את ה"הלל" אבל בימי חול המועד ושביעי של פסח אומרים רק "חצי הלל", משום שאז טבעו המצרים בים סוף שגם הם היו מעשה ידיו של הקב"ה (על-פי המדרש). מתפללים ביום א' של פסח, בתפילת המוסף מוסיפים **תפילת טל**. מיום זה ועד מוסף של שמיני עצרת אומרים בתפילת שמונה עשרה "**מוריד הטל**" במקום "משיב הרוח ומוריד הגשם". בשמונה עשרה של חול אומרים "**ותן ברכה**" במקום "ותן טל ומטר לברכה". במשך כל ימי החג מוסיפים את תפילת "**יעלה ויבוא**" בתפילות ובברכת המזון.

בשבת חול המועד פסח נוהגים לקרוא במגילת "**שיר השירים**" - סיפור האהבה בין הקב"ה לעם ישראל - שהיא אחת מחמש המגילות.

מדיני ספירת העומר

1. במוצאי יום א' בתפילת ערבית מתחילים לספור ספירת העומר. הספירה נמשכת עד שבועות.
2. מצווה על כל אחד לספור ספירת העומר בעצמו כמו שכתוב "וספרתם לכם", וניתן לספור בכל לשון.
3. צריך לספור ספירת העומר בעמידה, כפי שנרמז בפסוק "עצת ד' לעולם תעמוד" (תהלים לג). עצת - ראשי תיבות - **עומר ציצית תפילין** - לעולם תעמוד (על-פי החיד"א).
4. זמן ספירת העומר בלילה. ואם שכח לספור בתחילת הלילה סופר והולך כל הלילה.
5. אם שכח לספור באחד מהלילות ולא נזכר עד הלילה הבא אינו יכול לברך מכאן ואילך על הספירה, אלא יספור בלי ברכה. אבל אם נזכר מבעוד יום - יספור המנין של אותו היום בלי ברכה ועל-ידי זה יוכל להמשיך לספור מכאן ואילך בברכה.
6. מי ששאל אותו חברו בבין השמשות (לאחר שקיעת החמה) כמה הלילה לספירה? ישיבנו אתמול היה כך וכך ימים לספירה.

הלכות ברכת האילנות

- א. היוצא בימי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרחים, מברך: ברוך אתה ה' אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם. ותיקנו ברכה זו לפי שהוא עניין שבא מזמן לזמן באופן מחודש, שאדם רואה עצים יבשים שהפריחם הקב"ה, ואינו מברך אלא פעם אחת בשנה. וגם הנשים יברכו ברכת האילנות בחודש ניסן.
- ב. טוב לברך ברכת האילנות על אילנות הנטועים בגנות ופרדסים שמחוץ לעיר, ומכל מקום אין זה מעכב.
- ג. אין לברך ברכת האילנות אלא על אילנות של מאכל, אבל על אילני סרק שאין מוציאים פירות אין לברך. ודי מצד הדין בשני אילנות אפילו ממין אחד, והמברך על מיני-אילנות הרבה הרי זה משובח.
- ד. מותר לברך ברכת האילנות על אילנות שהם בתוך שלוש שנים לנטיעתם, אף-על-פי שהם ערלה ואסורים בהנאה, ומותר לברך ברכת האילנות בשבת, ואין לחוש ולגזור פן ישכח ויתלוש מפרחי האילנות בשבת.
- ה. אם לא בירך ברכת האילנות כשראה אותם עם פרחיהם בתחילת חודש ניסן, אף-על-פי כן בדיעבד יוכל לברך ברכת אילנות אחר כך במשך כל החודש, כשיראה פעם נוספת אילנות עם פרחיהם. והזריזים מקדימים לברך מוקדם כמה שאפשר ואין להשהות הברכה כדי לברך בציבור. ואם לא בירך עד שגדלו הפירות שוב אינו מברך. וכל שנפלו הפרחים אפילו לא גדלו הפירות באופן שראויים לאכילה, רק התחיל גידול הפרי אין לברך ברכה זו.

יהודי איראן (פרס) - חלק ג' - מהכרזת המדינה עד היום

בצל הכרזת העצמאות של מדינת ישראל

הכרזת העצמאות של מדינת ישראל על אפס ועל חמתם של שליטי ערב הציפה את הקהילה היהודית באיראן בשמחה ובהתלהבות והעלתה את כבודם הלאומי של היהודים, אך בד בבד הציבה אותם מול סכנת הקנאים המוסלמים שהונהגו בידי כוהני הדת. בראשם עמד האייתוללה כאשאני, שגייס מתנדבים למלחמה לצד הערבים בחזית נגד ישראל. אמצעי התקשורת באיראן פרסמו ידיעות עוינות מלוות בכינויים משפילים נגד "דולת-י פושאלי-י יהוד" (הממשלה היהודית העשויה מקש), ויצרו אווירה אנטי-ישראלית, שהיתה לעתים אף אנטי-יהודית, עובדה שגרמה לחשש רב בקרב יהודי איראן מפני פרעות ורדיפות.

אולם ביסודו של דבר היה לאיראן עניין חיובי בהקמתה של מדינה יהודית ידידותית בקצה השני של המזרח התיכון, וזאת עקב שילובם של כמה גורמים שהעיקריים ביניהם היו המאבק האיראני-ערבי עתיק היום, יחסיה של איראן עם המערב שישראל היא חלק ממנו ותלותה הכלכלית והצבאית של איראן בארצות-הברית, שם היה ליהודים משקל חשוב בקונגרס ובממשל. ואמנם לאחר הסכמי שביתת הנשק בין ישראל לארצות ערב מצאו שלטונות איראן הזדמנות מתאימה, ובמרץ 1950 החליטה ממשלת איראן להכיר במדינת ישראל הכרה דה-פקטו. הכרה זו היתה הישג חשוב ליהודי איראן, שזקפה את קומתם ושיפרה את תדמיתם בעיני עצמם ובעיני הסביבה.

נסיגה בעמדתם החיובית של שלטונות איראן כלפי ישראל חלה לזמן קצר בשנים שד"ר מוצדק כיהן כראש ממשלת איראן (אפריל 1951-אוגוסט 1953) והשאה הודח מרוב סמכויותיו. עם הפלת מוצדק (באוגוסט 1953) חזר השאה והנהיג משטר דיקטטורי באיראן. חזרת מוחמד רזא שאה פהלווי לכס שלטונו לאחר הפלת מוצדק בישרה את תחילת דעיכתה של התנועה הציונית באיראן, לאחר התחייה שזכתה לה מאז שנת 1942. כאביו בשעתו, החל השאה (המלך) בחיסול שיטתי של כל המפלגות שהתנגדו לו ואסר על כל פעילות לאומית זרה בתחומי המדינה. בתוך כך נאסרה גם הציונות באופן רשמי: העיתונים והשבועונים היהודים נסגרו, ופעילות ציונית גלויה שעלולה היתה לפגוע ביחסי איראן עם שכנותיה הערביות הופסקה. אולם בד בבד הלכו ונרקמו קשרים הדוקים בין השאה לבין ישראל: שליחים ישראלים מתחומים שונים הפכו לאורחי-קבע אהודים בחצר המלכות, והשלטונות שהיו מעוניינים בטיפוח יחסים אלו לא הקפידו על שמירת האיסור.

למלך, מוחמד רזא שאה פהלווי, היה מאז ומתמיד יחס אוהד לישראל וליהודים בארצו, ובמקביל לחיזוק הקשרים בין איראן לישראל בתחומים שונים (בעיקר כלכליים וצבאיים) הלכה ונתהדקה הברית בין השאה לבין נתיניו היהודים, ברית שהיו בה סיכויים לחיי רווחה וחופש, אך גם סיכונים הנובעים מתלות הקהילה באיש אחד.

תחת שלטונות של השאה הוטב מצבם של יהודי איראן באורח ניכר, ובמיוחד במישור הכלכלי. כי ערב הקמת מדינת ישראל רובה של יהדות איראן היה שרוי בעוני ובדלות. לצדה היו קומץ של עשירים, שהצליחו לצבור ממון בתקופת מלחמת העולם השנייה מפעילות מסחרית ומשירותים שונים שסיפקו לצבאות בנות הברית ואחוז קטן של יהודים שהיו בני המעמד הבינוני הנמוך. העלייה ההמונית ארצה שהביאה עמה כ-30,000 יהודים מאיראן, רובם בני השכבה הכלכלית והחברתית הלא גבוהה, היתה מהגורמים שהביאו להטבה במצבם הכלכלי של בני הקהילה שנותרו באיראן. אך הגורם המשמעותי ביותר ששינה את פני החברה היהודית באיראן וגרם לה להיות אחת הקהילות היהודיות העשירות בעולם היה "המהפכה הלבנה" שזים השאה ב-1963. במסגרת מהפכה זו החל המלך לבצע שורה של רפורמות מרחיקות לכת שמטרתן היתה להפוך את החברה באיראן למתקדמת ומודרנית יותר. ואמנם היהודים ניצלו את האפשרויות החדשות שנפתחו בפניהם. השתתפו באופן פעיל בצמיחה הכלכלית שזכתה לה איראן מאז הונהגו התיקונים החדשים והצליחו להגיע להישגים מרשימים: בשנות ה-70 מנו יהודי איראן 80,000 איש שהם פחות מרבע אחוז מכלל האוכלוסייה באיראן, אך כוחם הכלכלי, המקצועי והתרבותי במדינה היה גדול בהרבה מיחסם המספרי. רבים מהם עסקו במסחר פנימי ובסחר-חוץ, וגם אחוז בעלי המקצועות החופשיים בקרבם היה גדול. אולם בצד ההתקדמות בסולם החברתי והכלכלי, ניכרה נסיגה במישור הרוחני-הדתי-הלאומי, ובעיקר בטהראן הברה פשו חילון והתבוללות. היהודים עברו מהשכונות היהודיות אל שכונות מוסלמיות יוקרתיות יותר, העניקו לבניהם שמות פרסיים, חדלו לדבר בדיאלקט הלשוני היהודי-פרסי ולעתים קרובות לא הקדישו תשומת-לב מספקת לחינוך היהודי של בניהם. גם מוסדות הדת היהודיים לא היו פעילים באופן סדיר ומאורגן, והמחסור בכוחות רבניים בעלי רמה נאותה נתן את אותותיו היטב בשטחי הרוח והתרבות היהודיים. אך יחד עם זאת יש לציין, שהקשר עם מדינת ישראל התמיד ואף התחזק, והמשיך להוות מקור כוח וביטחון ליהודי איראן.

לשיאם הגיעו היחסים המשולשים ישראל-שאה-יהודים ב-1963 בעקבות "המהפכה הלבנה" הנ"ל שפגעה קשות במעמד כוהני הדת המוסלמיים באיראן. בהפגנות שארגנו הללו נגד משטר השאה הוכרזה ישראל כמדינה המסייעת ל"שלטון הדיקטטורי והמדכא של השאה"; הושמעו הצהרות אנטישמיות, כשלא פעם קוראים המפגינים לגירוש היהודים מאיראן. היו גם ניסיונות לפגוע במוסדות יהודיים בבירה ובערי השדה.

אחרי מלחמת ששת הימים וניתוק היחסים בין ישראל לבין הארצות הקומוניסטיות והעולם השלישי החריפו עוד יותר היחסים בין הקיצוניים באיראן לבין היהודים, דבר שבא לידי ביטוי בהתפרצות האלימה נגד שחקני הכדורגל של ישראל בטהראן בסתיו 1967. מלחמת יום הכיפורים העמיקה את רגשי האיבה בין

המוסלמים הקנאים לבין יהודי איראן. אך כל עוד נשאר השאה על כסא מלכותו, קשה היה לאנטישמם לפגוע ביהודים פגיעה של ממש.

ואמנם שינוי רדיקלי במצבם של היהודים באיראן חל רק עם הדחתו של מוחמד רזא שאה פהלווי ועלייתו לשלטון של האייתוללה חומייני.

המהפכה האיסלמית והציונות

בפברואר 1979 עלה על כס השלטון באיראן הקנאי הדתי הקיצוני האייתוללה חומייני, לאחר מהפכה שהתחוללה באיראן מאז ראשית 1978 ובמהלכה סולק השאה מארצו. מעתה בוטלה המלוכה, ובאיראן כוננה רפובליקה מוסלמית, שאותה מנהלים חברי "מועצת המהפכה" החשאית. כבר מראשיתו נתגלה משטרו של חומייני כמשטר אנטי-ישראלי מושבע: הציונות הוכרזה כפשע חמור וכל פעילות ציונית שהיא גוזרת על נושאה גזר דין מוות בבתי הדין המהפכניים. לפי הגדרתו של חומייני מופנה המאבק האיראני כנגד תומכי השאה, האימפריאליזם הרוסי והאמריקני ונגד הציונות. ישראל מצוירת באמצעי התקשורת ובנאומים של מנהיגי המשטר כאוייבת האיסלאם, המהפכה והעם הפרסי.

אין ספק, כי גם אווירת האנטישמיות החריפה באיראן, שהיתה מתעצמת במיוחד בעקבות ניצחונות ישראלים על הערבים (כמו למשל במלחמת ששת הימים, מלחמת יום הכיפורים ומבצע אנטבה) יצרה תחושות של פחד ואי-ביטחון בקרב היהודים, והניעה רבים מהם להימנע מהזדהות פומבית עם ישראל והציונות. חלק קטן מהצעירים היהודים אף נטו להאמין לתעמולה הארסית שניהלו החוגים המוסלמיים הקנאים באיראן בגנות הציונות ובעד אש"ף.

בהזדמנויות שונות טרחו מנהיגי המהפכה להדגיש, כי הם מפרידים בין היהודים באיראן, שהם חלק מהעם האיראני, לבין הציונים עוכרי האנושות. מסע ההסתה האנטישמי הפרוע נגד יהודי איראן עוד בזמן המהפכה, ופרסום דעותיו של חומייני על היהודים טרם עלייתו לשלטון, גרמו לרבבות מיהודי איראן להרגיש כי הקרקע בוערת תחת רגליהם. ויותר משליש מהיהודים (שמנו לפני המהפכה כ-80,000 איש) יצאו את המדינה.

רבים מהם מצויים כיום בישראל. רכושם של חלק מהעוזבים, שנאמד ביותר ממיליארד דולר, הוחרם באמתלה שבעלי ההון היהודיים "מצצו את דמם של הפועלים המוסלמיים, תרמו לממשלת ישראל, וזו קנתה נשק והפעילה אותו נגד האחים הפלסטינאים". חלק מהם אף הוכנסו ל"רשימה השחורה" של בתי-הדין המהפכניים. לא כל היהודים המבוקשים על ידי השלטונות הצליחו לברוח מאיראן. כמה עשרות מהם נעצרו ונכלאו, ואחדים מהם אף הוצאו להורג באשמת פעילות ציונית, שיתוף פעולה עם השאה וקשרים עם ישראל.

בני הקהילה היהודית שנותרו באיראן חיים בתחושה של פחד וחרדה. מחשש לגורלם הם מתנערים כלפי חוץ מכל זיקה לישראל או לציונות, ומביעים את נאמנותם למשטר החדש. הקהילה היהודית באיראן

ממשיכה להזדהות עם ישראל והציונות בכל לבה ומייחלת לימים טובים יותר, שבהם ייפתחו מחדש שערי איראן לעלייה, ויחסי איראן-ישראל ישובו לפרוח כקדם.
(בגיליון הבא - יובא הפרק הרביעי - יהודי איראן בישראל).

על פי "מבחר מקורות לתולדות הציונות בארצות המזרח"
איראן - חומר רקע, כתבה: אסתר קנקה-שקלים ערך: שמעון עטר,
משרד החינוך והתרבות, המרכזים הפדגוגיים

חג הפסח בקרב יהודי איראן (פרס)

סדר ליל פסח עושים כל השכנים בביתו של אחד המכובדים או של תלמיד-חכם. הגברים לבושים בגדי חג שבים מבית הכנסת ומברכים את הנוכחים בברכת "תזכו לשנים רבות". הנשים צוהלות לקראתם ומשיבות: "סַאד סַאד גַּאִין סַאֲלַאי כּוּב בְּרִסִיד: (=תזכו למאה שנים טובות כאלו). כולם יושבים מסובים על יד השולחנות. ראש המסובין בודק את שולחנו, אם הכול ערוך כדת וכדיון: שלוש מצות, זרוע, ביצה, מרור, חרוסת ועוד. ראש המשפחה מנעים בקולו: קדש ורחץ, כרפס יחץ עד הסוף, וכמוהו עונים כל המסובים. בכלל מרבים באמירת "קדש ורחץ" לפני כל אחת מארבע הכוסות ואחריה. הקידוש נאמר בעמידה, ובסיומו יושבים וכל אחד גומע מכוסו את היין בהסבה לצד שמאל וקורא אחר כך בקול "מאפשר נכורד - ישראל כשר בכורד" (=הכופר לא ישתה אותו - ישראל כשר ישתהו).

ראש המשפחה לוקח על קצה אצבעותיו את שלוש המצות העטופות במפית לבנה, שר בהטעמה מיוחדת "הא לחמא", ובצהלת שמחה הוא מדגיש: "לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין". המסובים מוסיפים בחרוז: "צַשֶּׁם דְּנִשְׁמָנְהִיאִי יִשְׂרָאֵל כּוּרִין" (=יזכו שונאי ישראל בעוורוון). שלוש המצות עוברות מיד ליד, וכל אחד חייב להגיד עליהן "הא לחמא".

אחרי ארבע הקושיות קוראים את ההגדה פיסקה פיסקה, לפי התור, ובר אוריין מבין המסובין אומר את ההגדה גם בתפסיר (התרגום בפרסית).

כשמגיעים לפרק "אילו הוציאנו ממצרים", חוטף כל אחד מן המסובים, כגדול כקטן, בצל ירוק מעל השולחן, ועם קריאת "דיינו" מצליף על גב שכנו, האב בבנו והבן באביו, האיש באשתו והאשה בבעלה.

עמוד מתוך הגדה-פרסית
תיאור מעבר ים-סוף בשפה הפרסית בכתב רש"י; המאה השש-עשרה
 ייחס מלאן תולדות התולדות לפני מלכה ישראל וילך באחריות יוסף עמוד הענן מפניהם יעמוד
 באחריותם. ויבוא בין מלכה סעודים וכן מתנה ישראל ויבוא הענן והחושך ויאר את הלילה ולא קרב
 זא אל זת כל אליהם. וירדו סעודים ויבואו אחריהם כל סוף פריכה רכבו תרשיד אל תוך חים ושמות.
 די, 19-23.

ספירת העומר

בימי ספירת העומר נמנעים מלבישת בגדים חדשים, ממסיבות חגיגיות ומתספורות. חתונות נערכות בל"ג בעומר בלבד, ולא ביתר ימי הספירה.

במקרה של מחלה קשה נוהגים לנדור לערוך סעודה ביום היולול של רשב"י, שחל בל"ג בעומר. הנודר מזמין לסעודה זו את כל בני המשפחה, ידידים ומכרים, ומכין לסעודה זו "פלאו" (ארוז מבושל עם גזר, שום ופולים), מאכל החביב עליהם מאוד. יחד עם מאכל זה אוכלים כל מיני ירקות המעוררים תיאבון ושותים כל מיני משקאות חריפים. לפני הסעודה ולאחריה קוראים פרקי זוהר.

על-פי "ילקוט מנהגים ממנהגיהם של שבטי ישראל", בעריכת אשר וסרטיל,

משרד החינוך התרבות והספורט, מינהל החינוך הדתי

	5	4		3	2	1	
			8		7		6

לוח המודעות מס' 131

תשבץ פסח

16 15

14

20

מאוזן: (4 "ויחר למשה..."; (7 ממכות מצרים; (10 בית העבדים ממנו יצאנו; (14 ממאכלי פסח; (15 קוראים בה בליל ה"סדר"; (16 ממכות מצרים; (19 אותו אכלו במדבר; (21 ממכות מצרים; (23 כמוהו היינו לפרעה במצרים; (24 לבואו מחכים; (26 ממכות מצרים; (28 מערי המסכנות שבנינו.

מאונד: (1 אותו מצווה לבער; (2 ממנהגי הפסח; (3 ממחרת הפסח מתחילה ספירתו; (5 גניבה מותרת...; (6 ממאכלי הפסח; (9 ממכות מצרים; (11 אחת משלוש; (12 ב... חזקה ובזרוע נטויה; (13 שאלת השאלות בפסח; (17 אחד מארבעה בנים; (18 מנהיג האומה; (20 דזבין אבא בתרי זווי; (22 ממכות מצרים; (24 ממכות מצרים; (25 מערי המסכנות שבנינו; (26 ממכות מצרים; (27 אחת מארבע.

באדיבות "הפעלופדיה", אנציקלופדיה לפעילות חברתית, הוצאת החברה למתנ"סים,

בהוצאת משכ"ל, ידיעות אחרונות, עובד על-פי אשר ליכטנברג, זאביק זהבי

ראה פתרונות בסוף הגיליון

יפעת סלע

למרות שאין להם טעם צבע וריח, המים הנם יסוד חשוב ביותר ותכונותיהם האחרות של המים (משקות אדמה, מרות צימאנו של אדם, מטהרות וכ"ו) שמרו למים מקום של כבוד בכל תרבויות האדם, וביהדות בכלל.

מים בעולם

בשפות שונות, מכילה המילה "מים" - את השאלה הבסיסית ביותר "מה?"
באנגלית מים = "water" ובתוך המילה מסתתרת השאלה "what"
גם בגרמנית, בערבית ספרותית ובניבים שונים של השפות הלטיניות.
ואם בקוריוזים עסקינן, אזי ששני שלישי מהמילה "מים" הנם "ים" - וכך במציאות כדור הארץ שלנו, שני שלישי ים ושליש יבשה.
וכך גם בהרכבם הכימי של המים (H_2O) שני שלישי מימן (שני אטומים) ושליש אחד בלבד של חמצן, שלישי שבלעדיו אין מים, ואין חיים בכלל!!

חגים ומים

בחגי ישראל מהווים המים - בצורות שונות, חלק בלתי נפרד מהחג:
בראש השנה - נוהגים להשליך למים את החטאים.
בסוכות - ארבעת המינים תלויים במים, רוקדים בשמחת בית השואבה, ובשמיני עצרת מתפללים לגשם ב"תפילת הגשם".
בפסח - מתפללים את "תפילת הטל", ושרים את "שירת הים", לזכר נס קריעת ים סוף.
ובשבועות - שופכים מים בבתי הכנסת שכן תורתנו הקדושה משולה למים. מנהג ירושלמי זה בא לידי ביטוי גם בעת הזאת, מדי שנה, בשכונת בית וגן בירושלים - שם עד עצם היום הזה נערכות "מלחמות מים" ברחובות השכונה בחג השבועות.

נס קריעת ים סוף נעשה לעם ישראל במים, רבים המדרשים העוסקים בנס הגדול - אולם מיוחד המדרש המובא בהמשך המתאר את גודלו של הנס מנקודת מבטה האישית של אם עבריה אחת, אשר נאלצה להתמודד עם בכיו של בנה, ואפילו בעת חציית ים סוף סייע הקב"ה בעדה.

במדרש שמות רבא פא, דרש ר' נהורי: "היתה בת ישראל עוברת בים ובנה בידה ובוכה, ופושטת ידה ונוטלת תפוח או רימון מתוך הים ונותנת לו, שנאמר: "ויוליכם בתהומות כמדבר" - מה במדבר לא חסרו כלום אף בתהומות לא חסרו כלום".

טבעם של ניסן ואייר

ניסן הנו חודש מעבר - לעתים הוא מזכיר את החורף ולעתים בולטים בו מאפייני האביב. חודש ניסן כאילו מכשיר את המשכו - אייר, ואף בסדר החגים שלנו ניכר הדבר, כאשר אנו חוגגים בניסן יציאה מעבדות לחירות ובאייר - את עצמאותם של היהודים במדינתם ואת שחרורה של ירושלים, עיר הבירה.

חורף טוב - אביב טוב!

השנה, התברכנו בחורף שופע ובגשם לרוב, ואת אותותיו של החורף נוכל לראות במרבדי הפריחה ושפעת המים שיהפכו את האביב השנה - חודשים ניסן ואייר לנעימים במיוחד.

א. כסח

1. פעולות בקנה המצא

א. עבודות

מעשה באב שישב ליד שולחן הסדר, לפתע התפרץ הבן "איך אתה טוען שהיית עבד, אין לך מושג מתחושת העבדות", לי יש.

לאיזה סוג עבודות התכוון הבן?

ב. ארבעה בנים כאחד

"כל יוזיד עשוי לכלול בתוכו את כל ארבעת הבנים, כלומר בכל אזור מאיתנו נמצאים ארבעת הבנים. אותו אדם, לפעמים מתנהג כרשע, לפעמים כתם, או כזכם ואפילו כאזור שאינו יודע לשאול".

בעקבות ר' ישראל מסלנט

קיראו את הסיפור הבא.

סיפר נועם:

"באחד מלילות הסדר שהשתפתי בהם, ישב לידי ילד שלא הפסיק לשאול שאלות.

בתחילת הסדר, כאשר שמע את הקידוש אמר: אני לא מבין, איך לא נמאס לאבא שלי לחזור ולומר

קידוש בכל חג". אביו השתיק אותו במבט זועם.

כאשר הגיעו לקריאת "הא לחמא עניא", ראיתי שהילד היה מרוכז ושקוע בהגדה.

פתאום הפסיק את הקריאה באמצע ושאל: מה פירוש הא לחמא עניא?

הסברתי לו והוא גילה עניין רב.

כאשר הגענו לעשר המכות וטיפפנו את היין מן הכוס לצלחת הוא התעניין ושאל: למה דווקא היין

שהוא מתוק בא לסמל מכות קשות ומרות?

במשך הסדר המשיך הילד לשאול עוד שאלות מכל הסוגים. מישוה העיר ואמר לו: ברור שאינך הבן

הרביעי".

ציינו מה הקשר בין הסיפור הזה לבין דברי ר' ישראל מסלנט.

ארבעת הבנים ואני

א. היזכרו בליל הסדר האחרון שלכם והשלימו.

כאשר אני חושב/ת על עצמי בליל הסדר האחרון, אני מרגיש/ה כמו הבן _____

כי _____

ב. נסו להיזכר במקרים שונים וחישובו על עצמכם.

1. האם אתם מקבלים תשובות לשאלות ששאלתם?

2. האם אתם נותנים תשובות מתאימות לשאלות?

2. משחק הסבלנות

מטרה: הכרת מושגים הקשורים לערב פסח ולליל הסדר.

עזרים:

- טבלת משחק 50 משבצות (משבצות צבעוניות, משבצות סיכוי/סיכון)
- קוביה
- 11 כרטיסי שאלות (2 שאלות בכל כרטיס)
- 10 כרטיסי סיכון-סיכוי
- צוות שופטים
- שעון חול
- צבעים
- בריסטולים

הוראות:

מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, מכינים את לוח המשחק בן כ-50 משבצות, כרטיסי שאלות וכרטיסי סיכוי-סיכון (משימות/הוראות) ומתקדמים בעזרת קוביה.

הקבוצה המגיעה למשבצת צבעונית מקבלת כרטיס שאלות. אם היא מצליחה לענות על שתי שאלות תוך זמן קצוב היא מתקדמת 6 משבצות וזוכה בתור נוסף. אם היא מצליחה לענות על שאלה אחת, היא מתקדמת 3 משבצות בלבד. אם לא מצליחה לענות, השאלה עוברת לקבוצה השנייה.

במידה והיא עולה על משבצת עם סימן שאלה היא מקבלת כרטיס ופועלת על פי ההוראות או המשימה (נקודות למשימה שלמה, לפי קביעת השופטים, מאפשרת לקבוצה להתקדם עד 6 משבצות). הקבוצה המגיעה לסוף המסלול היא המנצחת.

שאלות לדוגמה:

ביעור חמץ

1. המכנה המשותף בין בדיקה, מכירה וביעור (מא)
2. כיצד מקיימים ביעור חמץ (א) אוכלים (ב) נמנעים מלאכול (ג) שורפים (ד)
3. התגברות על מידות רעות (ביעור מא)
4. תאר כיצד נוהגים בבדיקת החמץ (א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, יא, יב, יג, יד, טו, טז, יז, יח, יט, כ)

ליל הסדר

1. ציין שם נוסף לליל הסדר (ליל שימורים)
2. חז"ל תיקנו סימנים כדי למנוע טעויות בליל הסדר (סימני הסדר - קדש וכו')
3. בארץ יש אחד ובחז"ל שניים (סדרים)
4. אני לא ספר השנה אלא ספר השעה (הגדה)

כוס ראשונה - קידוש היום

1. באותיות מתחלפות אחת מארבע - מרח בשמן (כוס - סוק)
2. עליו מקדשים החג (הכוס הראשונה של יין)
3. ארבע הלשונות של גאולה (והוצאתנו, והצלתנו, ואתנו, ולקחתנו)
4. באיזה אופן שותים את היין (בהסיבה, בדיק בני חורין)
5. הקשר בין יוסף הצדיק לדי כוסות (חז"ל תיקנו את די הכוסות על פי האילה "כוס" שחצרת מספר פעמים בהלואו של שר המשקים)

הא לחמא עניא

1. המכנה המשותף בין שמורה, מצוה ועשירה (מצה)
2. שם אחר למצה. רמז: עונים עליו דברים ודיבורים (לחם, עוני)
3. יש אלו הנוהגים לשאת אותן על הכתף ויש אלו הנוהגים ל_____ אותן בין המסובים (להעביר)

מה נשתנה

1. דבר לעג עממי למי שאינו פיקח ביותר (חכם של "מה נשתנה")
2. ציין עוד שם לפיוט "מה נשתנה" (ארבעת הקולות)
3. המוכר לך עוד מספר ארבע בהגדה (ארבע כוסות, ארבעה בנים וכו')
4. יש ה_____ את אחרים ואם הוא לבדו _____ את עצמו (שילת)

מוציא מצה

1. לשם מה אוכלים מצות (לצד הלחם שאפו בני ישראל בחופצה בצאתם מארצות)
2. מתי, על פי התורה חייבים אנו לאכול מצה (בלייל הסדר)
3. אותיות מתחלפות: חובה בפסח - זה שלא אוכל (מצה - הפסח)
4. ההבדל הקטן בהכנה בין חמץ למצה (18 דקות)
5. שתי ברכות שמברכים בעת אכילת המצה בפעם הראשונה (המוציא לחם מן הארץ, על אכילת מצה)
6. רק בליל הסדר מותר לחטוף. מה חוטפים? (את האפיקומן)

דצ"כ עד"ש באח"ב (עשר המכות)

1. מילה נרדפת למכות קשות (מכות מצרים)
2. לשם מה הביא הקב"ה את המכות על המצרים במצרים (כדי ללמד אותם על מצילות די בעולם ולהעניש אותם מידה כנגד מידה)
3. באותיות מתחלפות המכה השישית - מה עשה יוסף בגביע (שחין - נחש)
4. מה עושים בכוס יין בעת אמירת המכות (שופכים קצת כדי לצבור שהמצרים גם כן היו יצורי די אצלערים על שנהגו)

מרור

1. מה נחשב כמרור (חסה, חצרת)
2. מהו "כריך הלל" (כריך של מצה ואור הפאכלים ביחד, צר למקדש שאצו היו אוכלים מצות ואורח יחד עם קרבן הפסח)
3. שיעור אכילת מרור בליל הסדר (כזית)
4. תבלין נוזל שבו מטבילים את המרור כדי להמתיק את המרירות (חרוסת)
5. דברים נוספים שטובלים בליל הסדר (כפס האי אלח)

אפיקומן

1. מהו אפיקומן (כינוי מקובל למחצית המצה האמצעית שמצניעים בלייל הסדר)
2. כיצד קוראים לסימן בהגדה שבו אוכלים את האפיקומן (צפון)
3. מה אפשר לאכול אחרי אכילת האפיקומן (ניתן רק לשמות איס כי לשאר את הפסח של האפיקומן כל הליילה - אאם שומים אחר כך עדי שתי כוסות יין)
4. לזכר מה אוכלים את האפיקומן? (לצד קרבן הפסח שהיה נאכל בסוף הארוחה)

כוס אליהו

1. שם אחר לכוס החמישית (כוס אליהו)
2. מדוע קוראים אותה כוס אליהו (תזילת וניחוקן האספר הכוסות ששומים בליף הסדר והשם כוסו של אליהו נבחר כי אליהו הנביא הוא האפטר בין הדעות השונות)
3. מה נוהגים לעשות בעת קריאת הקטע "שפוך חמתך" (פתיח את הילת)
4. באלו מצבים נוספים מזמינים את אליהו הנביא (ברית אילה, בהבדלה)

כוס רביעית - חסל סדר פסח

1. מרימים אותו כדי להלל ולשבח לבורא (הכוס)
2. סימן הסדר שבו שותים את הכוס הרביעית (הלל)
3. למה שותים יין אדום בליל הסדר (יין אדום הוא יותר אטומ לשתיות בני חורין)
4. איזו ברכה מברכים לאחר שתיית הכוס הרביעית (ברכה מעין שלוש)

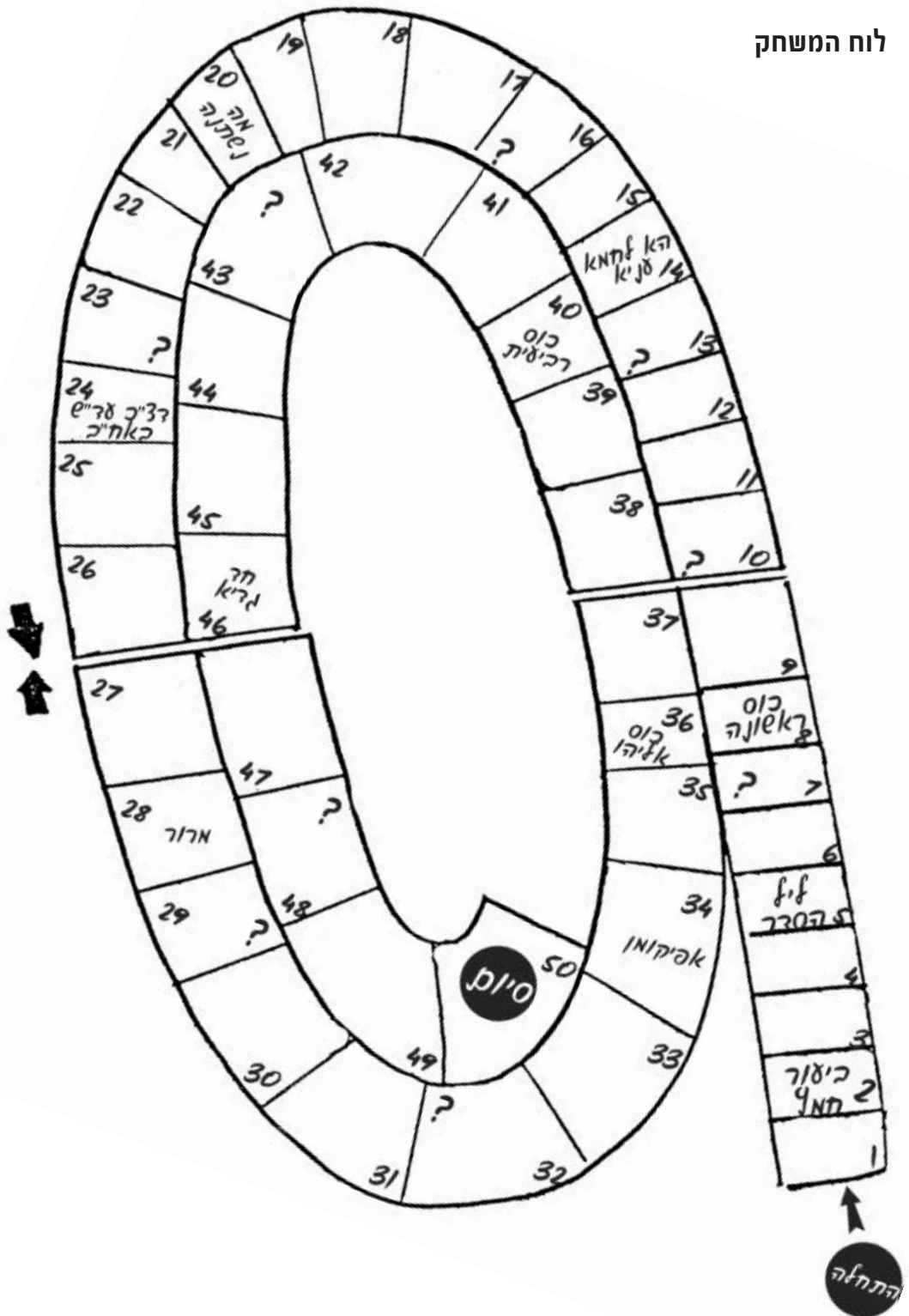
חד גדיא

1. עוד שיר משירי ההגדה המעורב בשפה העברית והארמית (האלומא עניא)
2. המכנה המשותף בין הנושא המרכזי ב"חד גדיא" לעבודת הכהן (בשנייהם אזכור כשם ל'עצאן)
3. ניב לשון המתאר שלשלת של מאורעות הבאים בזה אחר זה (חד גדיא)
4. הרעיון המרכזי שבחד גדיא (יש דין ויש דין)

כרטיסי סיכוי-סיכון (משימות)

- צייר תמונה הממחישה אחד מפתגמי ההגדה.
- הכן ראיון של שתיים, שלוש שאלות עבור אחת מדמויות ההגדה.
- הלחן שיר הקשור לפסח.
- המחו אחד מאגדות יציאת מצרים בדיבור או בפנטומימה.
- שאלת הרבה שאלות בליל הסדר - התקדם 6 משבצות.
- הרגשת כאילו אתה עבד במצרים - התקדם 6 משבצות.
- גמרת לאכול את האפיקומן לפני חצות - התקדם 6 משבצות.
- גנבת את האפיקומן אבל נתפסת - התקדם 2 משבצות.
- נתת פירוש יפה להגדה - התקדם 6 משבצות.
- נרדמת לפני סוף הסדר - חזור אחורה 6 משבצות.
- שכחת להסב לארבע כוסות - חזור אחורה 3 משבצות.

לוח המשחק

ב. יום העצמאות ויום ירושלים

1. איגרת לנציג האומות

לקראת ההצבעה באו"ם יצאו מנהיגים ציוניים לשכנע את נציגי המדינות באו"ם להצביע בעד הקמת מדינה יהודית. הם השתמשו לשם כך בנימוקים רבים למשל:

- א. ארץ ישראל היא המולדת ההיסטורית של העם היהודי.
- ב. לכל עם יש זכות למדינה.
- ג. עם שאין לו מדינה אין לו הגנה.
- ד. היהודים המפוזרים בעולם נרדפים בכל מקום, והשיא היה בשואה, שבה הושמדו שישה מיליון יהודים.
- ה. הממשלה הבריטית התחייבה לעזור לעם היהודי להקים בית לאומי (על-פי "הצהרת בלפור"), אבל היא איננה עומדת בהתחייבות זאת.
- ו. היישוב היהודי הקים יישובים בארץ, פיתח את הארץ, הקים מוסדות שלטון ומסוגל לנהל מדינה עצמאית.

- מה עליכם לעשות?!
- דברו בשמם של המנהיגים הציוניים.
- כל אחד בקבוצה יבחר נימוק אחד ויסביר אותו בפירוט.
- כיתבו איגרת (מכתב) לנציגי המדינות באו"ם ובה תפרטו את הנימוקים שבחרתם להציג בפניהם.

2. הבוקר שאחרי (משחק תפקידים)

הבוקר שאחרי החלטת האו"ם.

יום א' בבוקר 30.11.47, אבא מביא את העיתון, ובני המשפחה מתקבצים סביבו כדי לקרוא על החלטת האו"ם מאתמול.

המשפחה משוחחת על ההחלטה, על אירועי הלילה, על המתח בזמן ההאזנה לרדיו, על החגיגות והריקודים ברחובות ועל הצפוי בעתיד (חששות ותקוות).

היו אתם בני המשפחה - סבא, סבתא, אמא, אבא, בן (בן 9), בת (בת 12). חלקו ביניכם את התפקידים, תקליטו את השיחה והשמיעו אותה לחניכים במועדון.

3. מקרה לא נעים

בזמן עליה גדולה יש התרגשות ושמחה, אך יש גם מקרים לא נעימים לקולטים ולנקלטים.

- א. ספרו על מקרה לא נעים כזה.
- ב. הציגו את המקרה פעמיים:
 - 1) כעולים המתארים את המקרה לפני עולים אחרים.
 - 2) כישראלים המתארים את המקרה לפני חברים ישראלים.
- ג. הסבירו בקבוצה מדוע כל אחד מהמשתתפים הרגיש לא נעים.

כדי לעזור לעולים החדשים להתמצא בכיתה ובבית-הספר, עשו כמה פעולות:

- א. ערכו רשימה של התנהגויות, הרגלים ותקנות, שחשוב לדעתכם שהעולים החדשים ידעו.
- ב. תכננו איך לעזור לעולה, שאינו יודע עברית, להכיר את הדברים שרשמתם. אפשר לעשות זאת בכמה דרכים:

- הכנת "שיחון" (אם יש ביניכם ילדים שיודעים שפות זרות).
- הכנת כרזות או ספרי כללים מצוירים (אפשר לצייר או להשתמש בתמונות מעיתונים).
- הכנת כרטיסים קטנים לשימוש האישי של העולה (חשבו מה יכילו הכרטיסים האלה).

אם יש לכם רעיון אחר, הוציאו אותו אל הפועל.

4. איגרת לעוליס בבית הספר (לשיבה הבגרות)

לבית הספר הגיעה קבוצת עולים חדשים.
מנהל מחלקת החינוך בעירייה שלח להם איגרת ברכה.
הדברים נוסחו בצורה חגיגית ומליצית, אך לא מובנת לעולים... ואולי גם לכם:

איגרת לילדים
העוליס המדושים

ילדים חביבים, שאלו ברכה!

בעת הצאת ביאוס היסטוריים אלה, הנטרופתוס לעירנו והפכתם לבשר אבשתינו ולחלק בלתי נפרד
אחברתנו המתפתחת. קרוב לוודאי שהוויית חיינו תיבאר לבס בתחילה צה ואחרת, אבל אננו
אקוויס שתתאקלאו ומסתגלו באהרה.
אנו מכירים בעובדה שאינכם דברים את שפתנו וננסה כאיטב יכולתנו להקל עליכם.
נפעל ללא לאות לקרבכם ולשלב אתכם במעשה היצירה והבנייה של אומתנו.
צרו! בלנו מצוויס לבנות ולהיבנות!

עלו והצליחו!!

מה עליכם לעשות?

1. כתבו את האיגרת בשפה פשוטה ומובנת לעולים חדשים.
2. הציעו הצעות, כיצד העירייה ובית הספר יכולים להקל את הקליטה על העולים.
3. מה יכול כל אחד מכם לעשות כדי להקל את קשיי הקליטה של העולים:

5. משחק השלשות ליוסי ירושלים

עזרים:

- 30 פתקים
- רשימת רמזים
- שולחן או רצפה עם 30 משבצות
- צוות שיפוט
- שעון סטופר

על המדריכה להכין מראש 30 פתקים שרשומים עליהם המילים הבאות:

א. יפו - שכם - פרחים	(פֶּרֶחַ)
ב. סבא - מדינה - כנסת	(יִשְׂרָאֵל)
ג. עיר - מגדל - מגן	(בֵּית)
ד. ישראל - חבר - בית	(כֶּסֶף)
ה. בית - ציון - זיתים	(בַּיִת)
ו. יעקב - הבחירה - המקדש	(בֵּית)
ז. הר - תל - יפה	(הַר)
ח. דוד - דרך - משיח	(דָּוִד)
ט. עין - בית - אברהם	(עֵינַי)
י. ימין - מזכרת - קריה	(יְמִינִי)

יש לסדר את הפתקים עם הכיתוב כלפי מעלה. ניתן לחלק את החניכים לשתי קבוצות. כל קבוצה בתורה מקבלת מהמדריכה רמז ועליה למצוא שלוש מילים הקשורים לרמז שהובא.

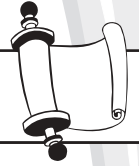
לדוגמה: אם הקבוצה מקבלת את הרמז עיר, האותיות המתחברות אליה הן: קודש, אם, מלוכה.

בכל שלב ושלב יש להקטין את הזמן עבור הקבוצות המתחרות.

הקבוצה המנצחת היא שצוברת מרבית השלשות.

כשנגמר המשחק ניתן לחזור ולשחק בו במשחק זיכרון על טבלה של 30 משבצות, שבה שתי הקבוצות פועלות בו-זמנית כדי לגלות את המילים בשלשות. כל קבוצה מקבלת דף עם הרמזים (מומלץ לכתוב הי רמזים לקבוצה).

על-פי "שאל בנך ויגדך, ושאלת בחניך, חגים ומועדים", מאת אריה פלחיימר

שאל בנך ויגדך

מאת אריה פלהיימר

חכמת שלמה (שאלות ברש"י)

פרשיות תזריע ומצורע

1. השלם את המשוואה המתאימה לדברי ר' שמלאי המובאים ברש"י המתייחסים לסדרם של שני עניינים בספר ויקרא:

$$\frac{x}{y} = \frac{\text{יצירת החי}}{\text{יצירת האדם}}$$
2. "מה נשתנה" בפירוש רש"י ולא בקשר לליל הסדר. היכן?
3. וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב (ויקרא יד:ד). אליבא דרש"י: מה מסמל כל אחד מארבעת הפריטים המודגשים?
4. ידועה האימרה העממית שהפסימיסט רואה את חצי הריקה, ואילו האופטימיסט רואה את החצי המלא. מה להגדרה זו לעניין מסוים בפרשתנו?

פרשת אחרי מות

1. למה מכוונת השאלה הבאה: 4/8, על פי העיקרון ש-אקנ"ס?
2. מה המשותף לכל הכוהנים הגדולים, שעמדו החל מהמלך יאשיהו ואילך?
3. מהו המשותף ל: חזיר, שעטנז, מי חטאת?
4. מה היה אופן ההעברה למולך?

פרשת קדושים

1. היכן בפרשתנו אומר רש"י: "יצא המת שאינו בחיים" וכיצד ייתכן שהמת יצא?

2. מהי הגדרתו של רש"י למשותף בין מקומות שבהם כתוב "ויראת מאלוקיך".
3. איסור שרט לנפש מוסבר על ידי רש"י ב:
 - א. סכנת נפשות.
 - ב. "זנשמתם מאד לנפשותיכם".
 - ג. משום דרכי האמורי.
 - ד. שום תשובה לא נכונה.
4. באיזו הזדמנות מזכיר רש"י את האימרה: "מום שבך אל תאמר לחברך".

פרשת אמור

1. מי מבין הר"מ קודם לברך ראשון בסעודה:
 - א. בעל הבית.
 - ב. כהן.
 - ג. מלך.
 - ד. תלמיד חכם.
2. ההיגד "מה עניין שמיטה אצל הר סיני" שגור בפי כל. בפרשתנו שואל רש"י שאלה בסגנון דומה: "מה עניין _____ אצל _____?"
השלם את המילים החסרות.
3. מאיזו עובדה מסיק רש"י את המסקנה: "ללמדך שכל הנותן לקט, שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב קרבנותיו בתוכו?"
4. (שאלה זו מיועדת לבעלי תודעה אורחית מפותחת)
בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת.
השלם את המילה החסרה בפירוש רש"י למילה האזרח זה _____, בישראל לרבות את הגרים.

פרשת בהר

1. שנת היובל היא בשנה ה:
 - א) 48 (בגימטריה יובל); (ב) 49 (ג) 50 (ד) 49 ו-50 ביחד.
2. איזו מסקנה מסיק רש"י מ"סמיכות הפרשיות" של שמיטה מחד גיסא והבטחת הכתוב "וישבתם על הארץ לבטח" מאידך גיסא.
3. איזו הלכה בתחום הכלכלי לומד רש"י מתחילת הפסוק "כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו?"
4. איזה קשר מוצא רש"י בין כל המצוות השונות בפרשתנו?

פרשת בחוקותי

1. באיזה עניין מזכיר רש"י "לילי שבתות"?
2. בפרשתנו פסוק שבו אליבא דרש"י, בשורה טובה לשומרים על דיאטה, איזהו?
3. מהו הקשר בין "ולא תגעל נפשי אתכם" לבין "הגעלת כלים"?
4. היכן בפרשתנו "מספר" רש"י "סיפורי סבתא"?

(ראה פתרונות בסוף הגיליון)

חומר אור-קולי

זמן חירותנו

סרטי וידיאו (המצויים במרכזיה הפדגוגית התורנית)

- **והגדת לבנדן** - (יסודי) - 163, 289, 304, 736 (כ.ר.), 27 - פסח, ההכנות לליל הסדר, משמעות ההגדה והמבנה המיוחד שלה (מהסדרה "קשת וענף") (טלוויזיה חינוכית).
- **רעיונות והלכות לפסח** - (חטיבת ביניים ועל-יסודי) - 29 - הרב יונה מצגר מבאר את הרעיונות והדינים הקשורים לחודש ניסן, הכנות לחג הפסח, הכשרת כלים ומטבח, מכירת חמץ, ערב פסח, הכנות לליל הסדר, אפיית מצה, ליל הסדר, הרצאה של הרב שרמן על "גלות וגאולה" (האגודה להפצת תורה בוידאו).
- **אגדה של הגדה** - (יסודי) - 57 - סרט אנימציה (בובות) הסוקר את ההגדה של פסח מנקודת מבט אקטואלית בעיני נער היושב ליד שולחן הסדר (סקופוס).
- **עלייה לרגל** - (חטיבת ביניים ועל-יסודי) - 73 א' - הסרט מספר על מהות העלייה לרגל לירושלים בעבר ועל חידוש מצווה זו בימינו. הסרט בשפה האמהרית.
- **הגדות מאויירות** - (על-יסודי) - 140 - מהי ההגדה המאויירת? מה סגנונה ודרך התפתחותה במשך הדורות בארצות השונות? כיצד משתלב תוכן רציני של ההגדה עם ציורים ואיורים, ומה משמעות האיורים והעיטורים ומקורותיהם: (שירות הסרטים הישראלי).
- **מגלות לגאולה** - (כל הגילים) - 145 - **תערוכה של חג הפסח**, שאורגנה על-ידי המועצה הדתית בבת-ים. הסרט מלווה דברי הסבר והדרכה בתערוכה.
- **משה** - (רוסית) - 315 - (עבור עולים חדשים) - מתאר את דמותו של משה ומנסה להשוות אותו לגדולי הציונות (גשר).
- **חירות** - (על-יסודי) - 460 (1) - ירון לונדון משוחח עם ח"כ זבולון המר ז"ל והשר יוסי שריד על ההגדה של פסח ועל ליל הסדר (מהסדרה "שבעים פנים") (טלוויזיה כללית).
- **יציאת מצרים** - (יסודי) - 460 (1) - "הסנה בוער באש" - סרט מצויר על שיעבוד בני ישראל במצרים: משפחת עמרם ויוכבד וניסיונם להציל את משה הרך הנולד מגזירת "כל הבן הילוד" (טלוויזיה כללית).

- **יציאת מצרים** - (חטיבת-ביניים ועל-יסודי) - 460 (2) - מקהלות ילדים שרות שירי אביב עם נעמי שמר (טלוויזיה כללית).
- **פסח במסורת יהודי בוכרה** - 551 - (רננות - מכון למוסיקה יהודית).
- **סדר פסח לדוגמה** - 572 (2) - עריכת סדר עבור עולים חדשים - העורך שמואל סגל (שירות הסרטים הישראלי).
- **שירת הים** - (על-יסודי) - 588 - אורטוריה "שירת הים", פסח תשנ"ד - נתניה (טלוויזיה כללית).
- **חגי ישראל** (באמהרית) - (חטיבת-ביניים ועל-יסודי) - 682 - חנוכה: פורים: פסח. הסבר דיני החגים ומנהגיהם, נאומים של רבנים וקייסים, מסיבות חג, שולחן הסדר, משמעות ההגדה והמבנה המיוחד שלה (ההסתדרות הציונית).
- **סדר ליל פסח** (חטיבת-ביניים ומעלה) - 194 (כ.ר.), 289 (כ.ר.), 304 - תיאור יציאת מצרים בצורת כתבה טלוויזיונית מאותם הימים, בסגנון "מבט לחדשות". בכתבה צילומים "חיים" (מתוך הסרט עשרת הדיברות) ודברי פרשנות.
- **מצה זו** - (חטיבת-ביניים) - 6, 161 (כ.ר.), 289 (כ.ר.) - מצוות אכילת מצה בפסח; דרכי הכנת המצה ושימושיה בליל הסדר (מהסדרה "מושגים ביהדות") (טלוויזיה חינוכית).
- **שלוש רגלים** (רוסית) - 170, 250 (משרד הקליטה).
- **סדר פסח במסורת יהודי קוצ'ין** - 800 - בהפקת רננות - מכון למוסיקה יהודית.
- **הגדה עכשיו** - 804 - דיון בהנחיית מיכה פרידמן ובהשתתפות הרב שלמה בניזרי, הרב יוחנן פריד, שולמית אלוני, ד"ר עוז אלמוג, חיה הראל - על המשמעויות העכשוויות של המושגים, המנהגים והערכים הגלומים בהגדה של פסח. הנושאים הנידונים הם חירות, יחס לגויים, והגדת לבנד, ארץ ישראל, האמונה, ירושלים וליל הסדר (טלעד).
- **חג הפסח בשיר ובסיפור** - 773 - בשיר ובתמונות מוסברים כל מושגי החג (המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה).
- **מבט לחדשות העבר** - 180 (כ.ר.), 829 (כ.ר.), 304 - תיאור יציאת מצרים בצורת כתבה טלוויזיונית מאותם הימים בסגנון "מבט לחדשות" (הסוכנות היהודית).
- **והיא שעמדה** - פסח בשואה - 1047 (שאלות ותשובות).
- **קישורים לאתרים ברשת לפסח (בעברית)** - ראה האתר של האגף לתרבות תורנית www.education.gov.il/toranit/linkso.htm.

קלטות קול (המצויות במרכזייה הפדגוגית התורנית)

- 2012 תכנית לפסח / ל"ג בעומר.
- 2079 תכנית לפסח / חידון ל"ג בעומר.
- 2114 חידון פסח / פסח שני.
- 2121 שבת שירה / חודש ניסן באגדה.
- 2137 מצות ליהודי ברית המועצות / ארבע פרשיות.
- 2143 יציאת מצרים בדורנו / ל"ג בעומר בעדות.
- 2222 מעל פסגת הר הצופים / שירי פורים ופסח.
- 2252 סדר פסח בנוסח יהודי לוב.
- 2253 סדר פסח בנוסח יהודי טוניס.
- 2254 סדר פסח בנוסח יהודי מרוקו.
- 2255 סדר פסח בנוסח אשכנז.
- 2256 סדר פסח בנוסח יהודי תימן.
- 2257 סדר פסח בנוסח ספרדי ירושלמי.
- 2258 חבורת פסח (תלמוד תורה נחלה).
- 2288 בואו נשיר בפסח.
- 2290 שירי ההגדה.
- 2330 סדר פסח בנוסח יהודי כלכותא - הודו (רננות).
- 2341 טעם סמיכות פורים לניסן (הרב דרמר).
- 2342 פסח - הגאולה דוקא אחר עשר המכות (הרב דרמר).
- 2345 פסח שני - תוכן עניינו - מהו (הרב דרמר).
- 2347 פסח שני חייב וביתר הרגלים אין חייב בשני (הרב דרמר).
- 2349 שבת הגדול - נס בתוך נס (הרב דרמר).
- 2352 גלות ישראל במצרים דוקא טעם הדבר (הרב דרמר).
- 2354 פסח - בכבודו ובעצמו ולא על ידי שליח.
- 2359 ספרית העומר - תיקון המידות לא תועלת חברתית (הרב דרמר).
- 2363 פרשת החודש - תוכן משמעות החודש (הרב דרמר).
- 2391 סדר פסח בנוסח ספרדי ירושלמי מפי החזן עזרא ברנע (רננות).

- העליה הגדולה בראשית שנות המדינה, מתוך: תערוכת הצילומים מאוספי הארכיון הציוני המרכזי:
<http://www.snunit.k12.il/zion100/Galery/>
- אצלנו בבית - תערוכת צילומים
<http://www.snunit.k12.il/vmuseum/yovel/main.html>
- אתר של המרכז לתוכניות לימודים העוסק בהיסטוריה של ארץ ישראל
<http://www.cet.ac.il/history/posters/>
- תערוכת תמונות ארץ ישראל בשנות השלושים
<http://www.snunit.k12.il/vmuseum/pal/map.html>
- מדינת ישראל כמדינה יהודית - האגף לתרבות תורנית במשרד החינוך
<http://www.education.gov.il/toranit/israel.htm>
- מאמרים על יום העצמאות מאוניברסיטת בר-אילן
<http://www.biu.ac.il/JH/Parasha/hatz/hatz.shtml>
- שיחה ליום העצמאות מאת הרב אליעזר מלמד
<http://www.yeshiva.org.il/Shiurim/moadim/emelamed/hiloni.htm>
- אתר מגילת העצמאות: תוכנית לימודים רב-גילאית לכתות ז' - י"ב
<http://www.edu-negev.gov.il/goel/bet-yatziv/megila/>
- מדינה בדרך: ציר הזמן - פעילויות - נושאים
<http://www.amalnet.k12.il/meida/history>
- הלל ושהחיינו ביום העצמאות מאת הרב משולם ראטה, שר"ת קול מבשר, חלק א, סימן כא
<http://www.daat.ac.il/daat/toshba/maagal/iyar.htm#p2>
- קריאת הלל ביום העצמאות (קטעים ממאמר מקיף) מאת הרב שלמה גורן
<http://www.daat.ac.il/daat/toshba/maagal/iyar1.htm>
- סדר יום של יום העצמאות - התפילות וההודיות
<http://www.daat.ac.il/daat/toshba/maagal/iyar1.htm#p1>

- מאמרים עיוניים בנושא ארץ ישראל במקורות היהדות באתר "דעת"
<http://www.daat.ac.il/daat/israel/index.html>
- חידון ליום העצמאות של רשת אורט
<http://mop.ort.org.il/projects/52/51.htm>
- אתר ליום הזיכרון של רשת אורט
<http://mop.ort.org.il/projects/52/zikaron.htm>
- אתר של הכנסת ליום העצמאות - מכיל את חוק יום העצמאות, סיכומים על מלחמת העצמאות כולל כרונולוגיה של מבצעים וקישור לאתר "חמישים שנות מדינה בראי הכנסת".
http://knesset.gov.il/knesset/special/yom_atz.htm
- דברי הוגים מתקופות שונות בזכות ארץ ישראל (אתר של משרד החינוך)
<http://www.education.gov.il/moe/hagut/atzmaut.htm>
- דברי הוגים על הציונות
http://www.education.gov.il/moe/hagut/spr_zion.htm
- אלבום 50 למדינת ישראל ע"פ מגילת העצמאות
<http://www.education.gov.il/moe/hagut/albom3.htm>
- חידה על מאה שנות ציונות
<http://www.education.gov.il/moe/hagut/riddle2.htm>
- אתר העצמאות והזיכרון של "גלים" - עימות בין התפתחות המדינה מאז מלחמת העצמאות והמחיר הנגבה על ההישגים השונים
<http://www.galim.org.il/independence/>
- האתר של מרכז ההסברה
http://www.education.gov.il/hasbara/atzmaut_frame.htm
- אתר העצמאות והזיכרון של "גלים" - עימות בין התפתחות המדינה מאז מלחמת העצמאות והמחיר הנגבה על ההישגים השונים
<http://www.galim.org.il/independence/>
- האתר של מרכז ההסברה
http://www.education.gov.il/hasbara/atzmaut_frame.htm

פתרונות לשאל בנך ויגדך

פרשיות תזריע ומצורע

1. דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא (ויקרא יב, ב)
רש"י ד"ה אשה כי תזריע: אמר רב שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה, חיה ועוף.
בהתאם לאמור, המשוואה היא:
$$\frac{\text{יצירת החי}}{\text{יצירת האדם}} = \frac{\text{תורת החי}}{\text{תורת האדם}}$$
2. כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו (ויקרא יג, מו).
רש"י ד"ה בדד ישב: שלא יהיו טמאים יושבין עמו ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו אף הוא יבדל מחוץ למחנה חוץ לשלוש מחנות.
3. וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב (ויקרא יד, ד).
רש"י ד"ה טהרות: פרט לעוף טמא לפי שהנגעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרות צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול ועץ ארז לפי שהנגעים באין על גסות הרוח ושני תולעת ואזב מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת ואזב.
4. כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם (ויקרא יד, לד).
רש"י ד"ה ונתתי נגע צרעת: בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן.

פרשת אחרי מות

1. כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם (ויקרא טז, ד).
רש"י, ד"ה כתנת בד וכו' מגיד שאינו משמש לפניו בשמונה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ שיש בהם זהב לפי שאין קטיגור נעשה סניגור אלא בארבעה ככהן הדיוט וכולן של בוך.
2. וכפר כהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הכהן הקדש (ויקרא טז, לב).
רש"י ד"ה ואשר ימלא את ידו: אין לי אלא המשוח בשמן המשחה מרובה בגדים מניין? תלמוד לומר ואשר ימלא את ידו וכו' והם כל הכהנים הגדולים שעמדו מיאשיהו ואילך שבימיו נגזרה צלוחית של שמן המשחה.
3. את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ד' אלקיכם (ויקרא יח, ד).
רש"י ד"ה ואת חקתי תשמרו: דברים שהן גורת המלך שיצר הרע משיב עליהם כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת לכך נאמר אני ד' גזרתי עליהם אי אתה רשאי להיפטר.

4. ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלקיך אני ד' (ויקרא יח, כא)
רש"י ד"ה למלך: עבודה זרה היא ששמה מולך וזו היא עבודתה שמוסר בנו לכומרים ועושין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש.

פרשת קדושים

1. לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלקיך. אני ד' (ויקרא יט, יד).
רש"י ד"ה (לא תקלל) חרש: מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים יצא [=למעט] המת שאינו בחיים.
2. כנ"ל רש"י ד"ה ויראת מאלקיך... וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו נאמר "ויראת מאלקיך".
3. ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכס אני ד' (ויקרא יט, כח).
רש"י ד"ה: ושרט לנפש: כך דרכן של אמורים להיות משרטים בשרם כשמת להם מת.
4. כאזרח מכם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ד' אלקיכם (ויקרא יט, לד).
רש"י ד"ה כי גרים הייתם: מוס שבך אל תאמר לחברך.

פרשת אמור

1. וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני ד' מקדשכם (ויקרא כא, ח).
רש"י ד"ה קדש יהיה לך: נהוג בו [=בבוהן] קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה.
2. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לד' בכל מושבתים (ויקרא כג, ג).
3. רש"י ד"ה ששת ימים: מה עניין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו קיים את השבתות.
3. רש"י מסיק זאת מהעובדה, שהמצוות החקלאיות הללו ממוקמות בתורה בין שני הרגלים (פסח ושבעות) מחד גיסא, לבין ר"ה ויום כיפור, מאידך גיסא, שהמשותף להם הוא העבודה בבית המקדש.
4. ויקרא כג, מב אזרח.

פרשת בהר

1. ג - 50, כנאמר בויקרא כה, יג: יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם וכו'.
רש"י ד"ה את נזריה... נמצאו שתי שנים קדושות סמוכות זו לזו שנת מ"ט שמיטה ושנת החמישים יובל.

2. ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח (ויקרא כה, יח).
רש"י ד"ה וישבתם על הארץ לבטח: שבעוון שמיטה ישראל גולים שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה והרצת את שבתותיה ושבעים שנה של גלות בבל כנגד שבעים שמיטות שביטלו היו.
3. כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו (ויקרא כה, כה).
רש"י ד"ה כי ימוך אחיך ומכר: מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני.
4. לא תעשו לכם אילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה אני ד' אלקיכם (ויקרא כו, א).
רש"י ד"ה לא תעשו לכם אילים...: ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר בתחילה הזהיר על השביעית ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו לכך סמך לה וכי תמכרו ממכר (לעיל פסוק יד) לא חזר בו סוף מוכר אחוזתו, לא חזר בו סוף מוכר את ביתו, לא חזר בו סוף לווה בריבית, כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות, לא חזר בו סוף מוכר את עצמו, לא חזר בו לא דיו לישראל אלא אפילו לגוי.

פרשת בחקתי

1. אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (ויקרא כו, ג).
רש"י ד"ה בעתם: בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון בלילי שבתות.
2. והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם.
רש"י ד"ה ואכלתם לחמכם לשבע: אוכל קמעא והוא מתברך במעיו.
3. ונתתי משכני בתוכם לא תגעל נפשי אתכם (ויקרא כו, יא).
רש"י ד"ה ולא תגעל נפשי: אין רוחי קצה בכם כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר אחר.
4. ואם מבן ששים שנה ומעלה אם זכר והיה ערכך חמשה עשר ולנקבה עשרה שקלים (ויקרא כו, ז).
רש"י ד"ה ואם מבן ששים שנה וגו': משיגיע לימי זקנה האשה קרובה להיחשב כאיש לפיכך האיש פוחת בהזדקנו יותר משליש בערכו והאשה אינה פוחתת אלא שליש בערכה דאמרי אינשי
סבא בביתא פחא בביתא
סבתא בביתא סימא בביתא
וסימנא טבא בביתא.

על פי "שאל בנך ויגדך", בעריכת אריה פלהיימר - פסגות

פתרון לתשבץ פסח

חג כשר ושמח

